

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՀՍԿԻՉ ՊԱԼԱՏ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ «ՍԵՎԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՐԿ» ԵՎ «ԴԻԼԻՋԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՐԿ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻՑ ՀԱՏԿԱՑՎԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ, ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՄՈՒՏՔԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Վերահսկողության հիմքը

ՀՀ վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2017 թվականի հուլիսի 31-ի թիվ 14/1 որոշումը:

Վերահսկողության նպատակը

ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Սևան ազգային պարկ» և «Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ներին պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման, բյուջետային մուտքերի ապահովման և պետական սեփականության կառավարման արդյունավետության և օրինականության որոշումը:

Վերահսկողության առարկան

ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Սևան ազգային պարկ» և «Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ներին պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման, բյուջետային մուտքերի ապահովման և պետական սեփականության կառավարման օրինականության և արդյունավետության գործընթաց:

Վերահսկողության օբյեկտները

ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Սևան ազգային պարկ» և «Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ներ:

Վերահսկողությամբ ընդգրկված ժամանակահատվածը

2016 թվականի հունվարի 1-ից մինչև 2017 թվականի դեկտեմբերի 29-ը:

Վերահսկողության կատարման ժամկետը

2017 թվականի օգոստոսի 7-ից մինչև 2018 թվականի մարտի 15-ը:

Վերահսկողության մեթոդաբանությունը

Վերահսկողության իրականացման ընթացքում կիրառվել են դիտարկման, ստուգման և վերլուծության ձևերը:

Դիտարկման փուլում իրականացվել են ստուգման օբյեկտներից ստացված տեղեկատվության ուսումնասիրություն:

Ստուգման ընթացքում կիրառվել են տարբեր տվյալների քանակական և որակական համադրման/համեմատման մեթոդներ, կատարվել են հարցումներ, իրականացվել են լուսանկարահանումներ (որպես փաստագրական ապացույցների ձեռք բերման եղանակ), կատարվել է տարբեր

փաստաթղթերի և տվյալների ուսումնասիրություն:

Վերլուծության փուլում ամփոփվել, վերլուծվել են դիտարկման և ստուգման ընթացքում արձանագրված փաստերը:

ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

I. «Սևան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ

«Սևան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ը (այսուհետ՝ Ազգային պարկ) ստեղծվել է ՀՀ կառավարության 30.05.2002թ.-ի ««Սևան» Ազգային պարկ» պետական հիմնարկը վերակազմակերպելու, «Սևան» ազգային պարկի և «Սևան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի կանոնադրությունները հաստատելու մասին» թիվ 927-Ն որոշմամբ:

Մինչ օրս չկա նոր կառավարման պլան

ՀՀ բնապահպանության նախարարության (այսուհետ՝ Նախարարություն) «Բնական պաշարների կառավարման և չքավորության նվազեցման ծրագրի» շրջանակներում մշակվել և ՀՀ կառավարության 2007թ.-ի հունվարի 18-ի N 205-Ն որոշմամբ հաստատվել է Ազգային պարկի 2007-2011թթ. կառավարման պլանը, որից հետո մինչ օրս չկա նոր կառավարման պլան: «Հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենքի 1-ին հոդվածում սահմանվում է, որ կառավարման պլանը տվյալ տարածքի զարգացման, պահպանության, վերականգնման և օգտագործման գործունեությունը կարգավորող պաշտոնական փաստաթուղթ է, ուստի դրա առկայությունը կարևոր է ազգային պարկի գործունեության նպատակներն իրականացնելու համար:

Եկամուտների և ծախսերի վերաբերյալ

2016, 2017 թթ. ՀՀ պետական բյուջեից հատկացումներ

«Հայաստանի Հանրապետության 2016թ. պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքով «Սևան» ազգային պարկի պահպանության, պարկում գիտական ուսումնասիրությունների, անտառտնտեսական աշխատանքների կատարման ծառայություններ» ծրագրով (այսուհետ՝ ծրագիր) նախատեսվել է 269,424.0 հազ. դրամ, որի իրականացման համար Նախարարության և Ազգային պարկի միջև կնքվել է դրամաշնորհի պայմանագիր:

«Հայաստանի Հանրապետության 2017թ. պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքով «Սևան» ազգային պարկի պահպանության, պարկում գիտական ուսումնասիրությունների, անտառտնտեսական աշխատանքների կատարման ծառայություններ» ծրագրով նախատեսվել է 249,355.6 հազ. դրամ, որի իրականացման համար Նախարարության և Ազգային պարկի միջև կնքվել է դրամաշնորհի պայմանագիր:

Ազգային պարկի 2016, 2017 թթ.-ի եկամուտներ և ծախսեր

Ազգային պարկի 2016թ.-ի եկամուտների և ծախսերի տարեկան նախահաշվով եկամուտներ է նախատեսվել 443,113.7 հազ. դրամ, որից պետության կողմից տրվող հատկացումներ (դրամաշնորհ)՝ 261,045.9 հազ. դրամ, ձեռնարկատիրական գործունեությունից ստացվող եկամուտներ՝ 182,067.8 հազ. դրամ: Ծախսեր է նախատեսվել 450,438.0 հազ. դրամ, որից պետության կողմից տրվող հատկացումներից՝ 261,045.9 հազ. դրամ, ձեռնարկատիրական գործունեությունից՝ 189,392.1 հազ. դրամ:

Ազգային պարկի 2016թ.-ի փաստացի եկամուտները կազմել են 421,167.8 հազ. դրամ, որից պետության կողմից տրվող հատկացումներ՝ 261,045.9 հազ. դրամ, ձեռնարկատիրական գործունեությունից՝ 160,121.9 հազ. դրամ: Փաստացի ծախսերը ցույց են տրվել 453,214.9 հազ. դրամ:

2017թ.-ի եկամուտների և ծախսերի տարեկան նախահաշվով եկամուտներ է նախատեսվել 536,965.6 հազ. դրամ, որից պետության կողմից տրվող հատկացումներ՝ 249,355.6 հազ. դրամ, ձեռնարկատիրական գործունեությունից ստացվող եկամուտներ՝ 287,610.0 հազ. դրամ: Ծախսեր է նախատեսվել 524,752.6 հազ. դրամ, որից պետության կողմից տրվող հատկացումներից՝

249,355.6 հազ. դրամ, ձեռնարկատիրական գործունեությունից՝ 275,397.0 հազ. դրամ:

2017թ.-ի փաստացի եկամուտները կազմել են 520,273.3 հազ. դրամ, որից պետության կողմից տրվող հատկացումներ՝ 333,230.6 հազ. դրամ (այդ թվում՝ 83,875.0 հազ. դրամը պահուստային ֆոնդից՝ անտառտնկարկների մաքրման համար), ձեռնարկատիրական գործունեությունից՝ 187,042.7 հազ. դրամ: Փաստացի ծախսերը ցույց են տրվել 524,369.5 հազ. դրամ:

2016թ.-ին 261,045.9 հազ. դրամ դրամաշնորհից նախատեսվել և վճարվել է 234,838.5 հազ. դրամ (90%) աշխատավարձ՝ միջինը 170 հաստիքային միավորի համար: Միաժամանակ, ձեռնարկատիրական գործունեությունից աշխատավարձ է նախատեսվել 61,168.5 հազ. դրամ և փաստացի վճարվել է 67,402.3 հազ. դրամ:

2017թ.-ի բյուջետային հայտով 179 հաստիքային միավորի համար նախատեսվել է 243,070.5 հազ. դրամ աշխատավարձի ֆոնդ, սակայն դրամաշնորհի պայմանագրով, նախահաշվի և հաստիքացուցակի փոփոխություններով նախատեսվել է 193 հաստիքային միավոր՝ 249,355.6 հազ. դրամ աշխատավարձ կամ բյուջետային հայտի նկատմամբ 6,285.1 հազ. դրամ ավելի է նախատեսվել՝ 14 հաստիքային միավորի համար: Փաստացի ծախսը կազմել է 235,713.5 հազ. դրամ կամ 2017թ.-ի դրամաշնորհից չի ծախսվել 13,642.1 հազ. դրամ: Միաժամանակ, ձեռնարկատիրական գործունեությունից աշխատավարձ է նախատեսվել 97,860.2 հազ. դրամ և փաստացի վճարվել է 72,783.4 հազ. դրամ:

Ազգային պարկը չունի անձնակազմի թվաքանակի հաշվարկման նորմաներ և աշխատավարձերի հաշվարկման չափորոշիչներ

Ազգային պարկի կանոնադրության 27-րդ կետի 15-րդ ենթակետի համաձայն Ազգային պարկի տնօրենը խորհրդի հաստատմանն է ներկայացնում կազմակերպության տեղամասերի պահաբաժինների պահպանությունն իրականացնող անձնակազմի թվաքանակի հաշվարկման նորմաները, կազմակերպության հսկողական գործառույթներ իրականացնող անձնակազմի աշխատավարձերի հաշվարկման և խրախուսման չափորոշիչները: Սակայն նշված ենթակետը չի կիրառվել և փաստորեն Ազգային պարկը չի ունեցել տեղամասերի պահաբաժինների պահպանությունն իրականացնող անձնակազմի թվաքանակի հաշվարկման նորմաներ և աշխատավարձերի հաշվարկման չափորոշիչներ:

Գիտական և անտառվերականգնման աշխատանքների վերաբերյալ

Մրցույթների վերաբերյալ

2016 և 2017թթ. իրականացվել է 43,700.0 հազ. դրամի գիտական և անտառտնկման աշխատանքներ, որից 16,700.0 հազ. դրամը՝ «Շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների գիտահետազոտական ինստիտուտ», 9,000.0 հազ. դրամը՝ «Բիոպրոեկտ», 15,000.0 հազ. դրամը՝ «Նաիրի-Նունե» ՍՊ Ընկերությունների և 3,000.0 հազ. դրամը՝ «Կարեն Աղաբաբյան Էրենստի» ԱԶ-ի կողմից: Բոլոր դեպքերում մրցույթներն իրականացվել են պարզեցված ընթացակարգով, մասնակցել են միայն վերը նշված կազմակերպությունները և անհատ ձեռնակատերը, բոլոր մրցույթներին մասնակցել է մեկական կազմակերպություն կամ անհատ ձեռնարկատեր, որն էլ հանդիսացել է մրցույթի հաղթող:

«Շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՍՊ Ընկերության վերաբերյալ

2016թ.-ին ընկերության հետ կնքվել են 16,700.0 հազ. դրամի թվով 3 պայմանագրեր («Անտառային արժեքավոր ծառատեսակների՝ սոճենի, թխկի, հացենի, բարդի և այլնի գիտափորձարարական տնկարանի հիմնում և դրանց վեգետացիայի պոտենցիալի ուսումնասիրության ծառայություններ», «Սևանի սիգ, կողակ, բեղլու ձկնատեսակների արհեստական վերարտադրության հնարավորությունների ուսումնասիրման ծառայություններ» և «Պատրաստի միկրոբիոլոգիական միջավայրերի ձեռք բերման ծառայություններ»), որից 15,700.0 հազ. դրամը բյուջետային միջոցներից, իսկ 1,000.0 հազ. դրամը՝ ձեռնարկատիրական գործունեությունից:

Բացակայում է շահերի բախման բացակայության մասին հայտարարությունները, իսկ ծառայություն մատուցող ընկերությունը անմիջականորեն փոխկապակցված է Ազգային պարկի տնօրենի հետ

Ընկերությունը հիմնադրվել է 2009թ.-ին Ազգային պարկի ներկայիս տնօրենի կողմից: Մրցույթներն իրականացնելու ժամանակ վերջինս հանդիսացել է գիտության գծով տնօրենի տեղակալ, իսկ Սևանի սիգ, կողակ, բեղլու ձկնատեսակների արհեստական վերարտադրության հնարավորությունների ուսումնասիրման ծառայությունների ձեռք բերման մրցույթի ժամանակ հանդիսացել է նաև գնահատող հանձնաժողովի նախագահ: Հարկ է նաև նշել, որ 15.06.2010թ.-ից ընկերության 100% բաժնեմասը փոխանցվել է Ազգային պարկի տնօրենի հետ անմիջական փոխկապակցվածություն ունեցող մեկ այլ անձի: «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի 30-րդ հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ հայտերի բացման նիստից անմիջապես հետո տվյալ ընթացակարգի առնչությամբ շահերի բախում ունեցող հանձնաժողովի անդամը ինքնաբացարկ է հայտնում տվյալ ընթացակարգից, հակառակ դեպքում նրան բացարկ է հայտնում հանձնաժողովի նախագահը: Եթե տվյալ ընթացակարգի առնչությամբ շահերի բախում ունի հանձնաժողովի նախագահը, ապա նա հայտնում է ինքնաբացարկ՝ բացառելով իր մասնակցությունը տվյալ ընթացակարգին, իսկ տվյալ ընթացակարգում նրան փոխարինում է հանձնաժողովի մեկ այլ անդամ: Հանձնաժողովի անդամները ստորագրում են շահերի բախման բացակայության մասին հայտարարություն: Ի ներկայացրած նյութերում բացակայում են շահերի բախման բացակայության մասին հայտարարությունները: «Գնումների գործընթացի կազմակերպման մասին» ՀՀ կառավարության 10.02.2011թ.-ի թիվ 168 որոշման 18-րդ կետի 4-րդ ենթակետի համաձայն հանձնաժողովի անդամը կամ հրավիրված փորձագետը (մասնագետը) չեն կարող մասնակցել հանձնաժողովի աշխատանքներին, եթե վերջիններիս մերձավոր ազգակցությամբ կամ խնամիությամբ կապված անձինք (ծնող, ամուսին, զավակ, եղբայր, քույր, ամուսնու ծնող, զավակ, եղբայր և քույր) և (կամ) այդ անձանց կողմից հիմնադրած կամ բաժնեմաս ունեցող կազմակերպությունները կարող են հանդիսանալ գնումների տվյալ գործընթացի հնարավոր մասնակից: Այդ կապակցությամբ հանձնաժողովի անդամը և հրավիրված փորձագետը (մասնագետը) ստորագրում են համապատասխան հայտարարություն: Ազգային պարկի տնօրենը երեք դեպքերով էլ հանդես է եկել նաև որպես ծառայությունն ընդունող, իսկ ծառայությունը հանձնողը եղել է «Շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՍՊ Ընկերության տնօրենը, ով միաժամանակ հանդիսացել է նաև Ազգային պարկի տնտեսական բաժնի պետ: Պայմանագրերից 2-ը կնքվել են 2016թ.-ի մայիսի 2-ին, մեկը՝ հուլիսի 25-ին: ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի (այսուհետ՝ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ) ընկերությունը պայմանագրերի կատարման ժամանակահատվածում ունեցել է 4 աշխատակից՝ ներառյալ տնօրենը:

«Անտրառային արժեքավոր ծառայությանների՝ տոճենի, թխկի, հացենի, բարդի և այլնի գիտափորձարարական տնկարանի հիմնում և դրանց վեգետացիայի պոտենցիալի ուսումնասիրության ծառայություններ»

Պայմանագրի տեխնիկական բնութագրի գնման ժամանակացույցի համաձայն 02.04.2016-10.12.2016թթ. Ազգային պարկի Մարտունի մասնաճյուղում պետք է իրականացվեր՝ 6,020.0 հազ. դրամ արժեքով, նոր տնկարանի հիմնում:

Ըստ «Արմենպրես» լրատվական գործակալության 22.05.2014թ.-ի հրապարակման (հղում՝ <https://armenpress.am/arm/news/762824/>) Ազգային պարկի Մարտունու մասնաճյուղում 2014թ.-ին արդեն իսկ հիմնվել էր 20,000 քմ անտառտնկարան նույն վայրում, որտեղ իբրև հիմնում էր իրականացվել 2016թ.-ին: Այդուհանդերձ, արձանագրվել է, որ նախատեսված աշխատանքները կատարվել են մասնակի՝ տեխնիկական բնութագրում նկարագրվածից քիչ ծավալներով, մասնավորապես՝ նախատեսված 25,000 քմ տարածքի փոխարեն հիմնվել և աշխատանքներ են կատարվել առավելագույնը 12,500 քմ մակերեսի վրա, այդ թվում որպես մշակելի տարածք 8,000 քմ, իսկ ծառատունկ իրականացվել է 4000 քմ վրա: Այսպիսով, ընդհանուր աշխատանքները կատարվել են ցանկապատման մասով՝ 70%-ի չափով, հողերի նախապատրաստման և ծառատնկման մասով՝ 30%-ի չափով, արդյունքում փաստացի չի կատարվել է 3,900.0 հազ. դրամի աշխատանքներ:

Ի սկզբանե, ըստ ներկայացված նախահաշվի նախատեսված է եղել 600մ ցանկապատում (ցանց), և զուտ մաթեմատիկորեն առավելագույն մակերեսը, որը հնարավոր է տեղավորել 600մ պարագծի մեջ 22,500 քմ-ն է, այսինքն 2,500 քմ-ի համար նախատեսված է եղել ավելի աշխատանքներ ($25,000 - 22,500 = 2,500$):

Լուսանկար 1. 2014թ.-ին Մարտունի մասնաճյուղում հիմնված տնկարան (աղբյուր՝ «Արմենպրես» լրատվական գործակալության կայքում հրապարակված <https://armenpress.am/arm/news/762824/> հոդված)

Լուսանկար 2. 2016թ.-ին Մարտունի մասնաճյուղում հիմնված տնկարան (աղբյուր՝ 2017թ. դեկտեմբեր ամսին ստուգում իրականացնող հանձնաժողովի անդամների կողմից կատարված նկարահանում)

«Սևանի սիգ, կողակ, բեղլու ձկնատեսակների արհեստական վերարտադրության հնարավորությունների ուսումնասիրման ծառայություններ»

4 բետոնե և 2 հողաշեն ավազանների փոխարեն փաստացի առկա է ընդամենը 1 հողաշեն ավազան

«Սևանի սիգ, կողակ, բեղլու ձկնատեսակների արհեստական վերարտադրության հնարավորությունների ուսումնասիրման ծառայությունների գնման» պայմանագրի տեխնիկական բնութագրի և գնման ժամանակացույցի համաձայն 25.07.2016-15.12.2016թթ. պետք է իրականացվեր 9,680.0 հազ. դրամ արժեքով, հետևյալ ծավալի աշխատանքները՝

- Սևանի սիգ, կողակ, բեղլու ձկնատեսակների մայրական կազմի ձեռք բերում
- Մայրական կազմից ձկնկիթի ստացում
- Ձկնկիթի ինկուբացում
- Թրթուրների խնամք համապատասխան պայմանների ստեղծում
- Արհեստական պայմաններում կերակրման համար համապատասխան կերերի մշակում և ստացում
- Մանրածկան աճեցում, մանրածկան հետագա զարգացման համար պայմանների ստեղծում
- Կերակրման չափաքանակների և գործակիցների մշակում, արհեստական վերարտադրության պայմաններում դրանց աճման և զարգացման տեմպերի գրանցում տարբեր պայմաններում:

Վերոնշյալ աշխատանքները պետք է իրականացվեին Ազգային պարկի Մարտունու մասնաճյուղի մանրածկան արտադրամասում, սակայն Ազգային պարկը փաստացի իր հաշվեկշռում մանրածկան արտադրամաս առհասարակ չունի: Ընկերության կողմից ներկայացված տեղեկանքի համաձայն վերոնշյալ գիտական աշխատանքները պետք է իրականացվեին Կարեն Աղաբաբյանի և Էդուարդ Յավրույանի կողմից, սակայն հարկ է նշել, որ ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի կողմից ստացված տեղեկատվության համաձայն վերը նշված անձինք երբևէ չեն հանդիսացել ընկերության աշխատակիցներ:

Ըստ տեխնիկական բնութագրի նախատեսված աշխատանքների մեծ մասը ենթադրում է կատարված աշխատանքի քանակական ցուցանիշ, սակայն հանձնման-ընդունման արձանագրությունում առկա չէ որևէ քանակական

ցուցանիշ՝ օրինակ, թե որքան ձկնկիթ է ինկուբացվել կամ որքան կեր է ստացվել: Ըստ նախահաշվի նախատեսված է եղել նաև երկու հողաշեն ավազանի նախապատրաստում (յուրաքանչյուրը 200.0 հազ. դրամ) և 4 բետոնե ավազանների վերակառուցում (ընդհանուր 600.0 հազ. դրամ), սակայն ստուգում իրականացնող հանձնաժողովի անդամների կողմից իրականացված այցելությունից պարզվել է, որ փաստացի առկա է ընդամենը մեկ հողաշեն ավազան (լուսանկար 3):

Լուսանկար 3. Հողաշեն ավազան

«Պատրաստի միկրոբիոլոգիական միջավայրեր»

Պայմանագրով Ազգային պարկը «Շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՍՊ ընկերությունից ձեռք է բերել 800 հատ պատրաստի միկրոբիոլոգիական միջավայրեր ընդհանուր 1,000.0 հազ. դրամ արժեքով: Ազգային պարկի և ընկերության միջև կնքված պայմանագրով, ընկերության կողմից ստանձնած պարտավորությունների ճշտման նպատակով ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի կողմից ստացված տվյալների ուսումնասիրությամբ առաջանում են կասկածներ առ այն, որ ընկերության կողմից վերը նշված ապրանքների ձեռք բերում տվյալ ժամանակահատվածում չի եղել:

«Բիոպրոյեկտ» ՍՊ Ընկերության վերաբերյալ

Ընկերության հետ 2016թ.-ին կնքվել է «Անտառտնկման աշխատանքների» պայմանագիր՝ 9,000.0 հազ. դրամ արժեքով, ըստ որի պետք է Ազգային պարկի Սևան մասնաճյուղի Ախթամար (2 հա) և Մարտունու մասնաճյուղի Երանոս (5 հա)

**Անտառտնկման
աշխատանքների
շրջանակներում առկա
ծառերի մեծ մասը գտնվում
էին չորացած վիճակում կամ
ընդհանրապես բացակայում
էին, իսկ աշխատանքների
իրականացման
պայմանագրի կողմը
անմիջականորեն
փոխկապակցած է Ազգային
պարկի տնօրենի հետ**

տեղամասերի տարածքում իրականացվել 7 հա անտառտնկման աշխատանքներ: Ընկերության հիմնադիրը և տնօրենը կրկին հանդիսանում են Ազգային պարկի տնօրենի հետ անմիջական փոխկապակցվածություն ունեցող անձինք: Ըստ ԿԱ ՊԵԿ-ից ստացված տեղեկատվության պայմանագրի կատարման ժամանակահատվածում «Բիոպրոյեկտ» ՍՊ ընկերությունում բացի տնօրենից աշխատել է միայն մեկ աշխատակից, այն էլ 04.04.2016թ.-ից մինչև 22.04.2016թ. ընկած ժամանակահատվածում: Վերջինս աշխատել է նաև «Շրջակա միջավայրի և բնական

ռեսուրսների գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՍՊ ընկերությունում 02.05.2016-01.11.2016թթ. և հանդիսանում է Ազգային պարկի տնտեսական բաժնի պետի հետ անմիջական փոխկապակցված անձ: Հաշվի առնելով, որ ըստ

տեխնիկական բնութագրի պետք է տնկվեր 10,500 տնկի, և դրանից հետևում է, որ ընկերության կողմից 18 օրում նախատեսված ծավալով աշխատանքը հնարավոր չէր իրականացնել: Ծառատնկումների փաստացի կատարված ուսումնասիրությամբ պարզվեց, որ Սևան մասնաճյուղի Ախթամար տեղամասում տնկվել են միայն բարդի տեսակի ծառեր, առկա ծառերի մեծ մասը գտնվում էին չորացած վիճակում կամ ընդհանրապես բացակայում էին, ըստ աշխատակիցների պարզաբանման 2 հա տարածքի վրա կատարված ծառատնկը ցրտահարվել էր:

«Նաիրի-Նունե» ՍՊ ընկերության վերաբերյալ

Ընկերությունը տվյալ ժամանակահատվածում տնկիների ձեռք բերում չի ունեցել

«Նաիրի-Նունե» ՍՊ ընկերության հետ 2017թ.-ին կնքվել է 15,000.0 հազ. դրամի պայմանագիր, այդ թվում՝ ծառատնկ՝ 10,517.2 հազ. դրամի և կոճղաշիվերի հատում՝ 4,482.8 հազ. դրամի: Նախատեսվել է 13630 հատ

տնկիների ձեռք բերում և տնկում: Ընկերությունը տվյալ պայմանագիրը կնքելու համար պետք է ունենար նախկինում կատարված նմանատիպ աշխատանքի փորձ և որպես այդպիսին, ներկայացվել է 2016թ.-ի մայիս ամսին ֆիզիկական անձի համար իրականացված 10,000.0 հազ. դրամ արժեքով պայմանագիր: ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի կողմից ներկայացված հարկային հաշիվների և հաշվարկային փաստաթղթերի, ինչպես նաև շրջանառության հարկի հաշվարկների համադրումից պարզվեց, որ «Նաիրի-Նունե» ՍՊ ընկերությունը վերոնշյալ ֆիզիկական անձի հետ կնքած պայմանագիրը չի ներառել իր իսկ կողմից ներկայացված հաշվետվություններում, չի ներառել նաև իր շրջանառության մեջ: Ազգային պարկի և ընկերության միջև կնքված պայմանագրով ընկերության կողմից ստանձնած պարտավորությունների կատարումը ճշտելու նպատակով ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի կողմից ստացված տվյալների ուսումնասիրությամբ առաջանում են կասկածներ, քանի որ ընկերությունը տվյալ ժամանակահատվածում տնկիների ձեռք բերում չի ունեցել:

«Կարեն Աղաբաբյան Էոնեստի» ԱԶ-ի վերաբերյալ

Ազգային պարկի կողմից «Կարեն Աղաբաբյան Էոնեստի» ԱԶ-ի հետ 11.07.2017թ.-ին կնքվել է 3,000.0 հազ. դրամի պայմանագիր, ըստ որի, պետք է իրականացվեր ցերեկային թիթեռների և թռչունների մոնիթորինգ: Համաձայն նախահաշվի, թիթեռների մոնիթորինգի արժեքը կազմել է 1,600.0 հազ. դրամ, իսկ թռչունների մոնիթորինգի արժեքը՝ 1,400.0 հազ. դրամ:

- Թիթեռների մոնիթորինգի վերաբերյալ.

Ընդունված աշխատանքների վերաբերյալ ոչ մի քանակական և որակական ցուցանիշներ գոյություն չունեն

Համաձայն պայմանագրի, թիթեռների մոնիթորինգի ծառայությունների մատուցման ժամանակահատված է սահմանվել մինչև 2017թ.-ի դեկտեմբերի 15-ը սակայն հստակ սահմանված չէ, թե որ ժամանակահատվածի համար կամ քանի օր պետք է իրականացվեր թիթեռների մոնիթորինգ: Կարեն Աղաբաբյանի

կողմից ներկայացված հաշվետվության ուսումնասիրությունից պարզ դարձավ որ. թիթեռների մոնիթորինգն իրականացվել է՝ հուլիս-օգոստոս ամիսներին՝ ընդամենը 6 օր (հունիսի 12-ին և 13-ին, հուլիսի 16-ին և 17-ին, օգոստոսի 11-ին և 12-ին)

Պայմանագրով սահմանված է, որ կատարողը պետք է յուրաքանչյուր եռամսյակ ներկայացնի հաշվետվություն տվյալ եռամսյակում իրականացված մոնիթորինգի վերաբերյալ, ինչը կատարողի կողմից չի ներկայացվել կամ սահմանված է որ պետք է մշակի թիթեռների երթուղիներ էկոտուրիստական արշավների համար, որը չի մշակվել: Հետևաբար, անհասկանալի է, թե Ազգային պարկի կողմից ինչ աշխատանքներ են ընդունվել մինչև վերջնական հաշվետվության ընդունումը, առավել ևս, որ հանձնման-ընդունման արձանագրություններում ընդունված աշխատանքների վերաբերյալ ոչ մի քանակական և որակական ցուցանիշներ գոյություն չունեն (հանձնման-ընդունման Արձանագրություն 1 03.08.2017թ և հանձնման-ընդունման արձանագրություն 2 25.10.2017թ)

- Թռչունների մոնիթորինգի վերաբերյալ.

Կնքվել է պայմանագիր արդեն իսկ կատարված ծառայության ձեռք բերման համար

Համաձայն պայմանագրի թռչունների մոնիթորինգի ծառայությունների մատուցման ժամանակահատված է սահմանված 11.07.2017թ.-ից մինչև 2017թ.-ի դեկտեմբերի 15-ը, սակայն, այս դեպքում ևս հստակ չէ, թե որ ժամանակահատվածի համար կամ քանի օր պետք է իրականացվի թռչունների մոնիթորինգը: Կարեն Աղաբաբյանի կողմից ներկայացված հաշվետվության ուսումնասիրությունից պարզ դարձավ, որ թռչունների մոնիթորինգն իրականացվել է մայիս-հուլիս ամիսներին 14 օր (մայիսի՝ 10, 11, 12, 13, 14, 15, 25, 26, 29 օրերին, հունիսի՝ 1, 4, 5, 6 և հուլիսի՝ 1-ին):

Թիթեռների և թռչունների մոնիթորինգի վերաբերյալ պայմանագրում նշված դիտարկումների կետերի և դրա համար առավելագույն նպատակահարմար կետի ընտրությունը, ինչպես նաև բուն մոնիթորինգը, թիթեռների դեպքում մասամբ, իսկ թռչունների դեպքում՝ ամբողջովին, իրականացվել են մինչև պայմանագրի կնքումը: Էկոտուրիստական արշավների համար երթուղիները չեն մշակվել ընդհանրապես: Մոնիթորինգային աշխատանքների վերաբերյալ եռամսյակային հաշվետվություններ չի ներկայացվել: Ազգային պարկի կողմից կնքվել է պայմանագիր արդեն իսկ կատարված ծառայության ձեռք բերման համար:

Բիոզուգարանների վերաբերյալ

18 կառուցված և 12 բիոզուգարաններ

Ազգային պարկի հաշվապահական հաշվեկշռի համաձայն, որպես հիմնական միջոց հաշվառված են 18 կառուցված և 12 բիոզուգարաններ: Զուգարանների փաստացի առկայության ուսումնասիրության արդյունքում պարզվեց, որ 18 հատ կառուցված զուգարանները գտնվում են թիվ 1, 2 և 3 հանրային լողափերում (լուսանկարներ 4, 5, 6, 7), իսկ 12 հատ բիոզուգարանները Ազգային պարկի պահեստում, սակայն պահեստում առկա էին ոչ ամբողջական զուգարաններ, այլ միայն զուգարանակոնքեր՝ առանց հիմնականաբա (լուսանկար 9): Հատկանշական է, որ Ազգային պարկի գլխամասի տարածքում առկա էին 12 հատ ամբողջական բիոզուգարաններ (լուսանկար 9), որոնք ըստ Ազգային պարկի կողմից ներկայացված տեղեկատվության հանդիսանում են Ազգային պարկի տնօրենի

անձնական գույքը: Հատկանշական է այն հանգամանքը, որ Ազգային պարկի տնօրենին ամիջականորեն փոխկապակցված անձին պատկանող ընկերությունը իրականացնում է նաև բիոզուգարանների վարձակալությամբ տրամադրման գործունեություն:

Լուսանկար 4. Հանրային լողափ 1

Լուսանկար 5. Հանրային լողափ 1

Լուսանկար 6. Հանրային լողափ 2

Լուսանկար 7. Հանրային լողափ 3

Լուսանկար 8. Պահեստում առկա զուգարանակոնքեր

Լուսանկար 9. Ազգային պարկի տարածքում առկա բիոզուգարաններ

Հողօգտագործման վերաբերյալ

Բիզնես ծրագրերը հիմնականում կրել են ձևական բնույթ

Ազգային պարկը 2017թ.-ի հոկտեմբեր ամսվա դրությամբ ունի վարձակալությամբ (ներառյալ կառուցապատման իրավունքով) տրամադրված թվով 875 հողամաս, որոնց ընդհանուր վարձավճարի տարեկան չափը կազմում է 168,216.1 հազ. դրամ: 01.10.2017թ.-ի դրությամբ հողամասերի վարձակալության ընդհանուր պարտքը կազմում է 267,327.2 հազ. դրամ: 2015-2017թթ.-ին Գեղարքունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարան ներկայացվել է 162 հայցադիմում: Միայն 11 վարձակալ 01.10.2017թ.-ի դրությամբ չունեն պարտքեր, իսկ մյուս դեպքերում վարձակալները շարունակում են չկատարել իրենց պարտավորությունները, ինչի արդյունքում նրանց պարտքի ընդհանուր չափը կազմում է 40,758.4 հազ. դրամ:

2017թ.-ին ներկայացվել է 81 հայցադիմում, որից 37-ը՝ գումար բռնագանձելու և պայմանագիրը լուծելու պահանջով, իսկ 44-ը՝ միայն գումար բռնագանձելու: 2016 և 2017թթ.-ին լուծվել են թվով 19 պայմանագրեր:

Հաշվի առնելով վարձակալների կողմից մեկ տարի և ավելի վճարային պարտավորություններ չկատարելու հանգամանքը, եզրահանգում ենք, որ 70 վարձակալները չեն կատարում իրենց պարտականությունները, որոնց ընդհանուր տարեկան վարձավճարի չափը կազմում է 13,271.4 հազ. դրամ, իսկ պարտքը՝ 01.10.2017թ.-ի դրությամբ 80,357.9 հազ. դրամ:

Կառավարության 2008թ.-ի 1563-Ն որոշման 4-րդ կետի 7-րդ ենթակետի համաձայն երկրորդ ենթագոտու տարածքում կառուցապատման նպատակով պետական և համայնքային սեփականություն հանդիսացող հողամասերը կարող են տրամադրվել մինչև 25 տարի ժամկետով, իսկ եթե կառուցապատման համար ներդրումները կազմում են 150 մլն. և ավելի դրամ, ապա հողամասերի կառուցապատման իրավունքի տրամադրման պայմանագրերը դրանց գործողության ընթացքում կամ դրանց գործողության ժամկետներն ավարտվելուց հետո կարող են երկարաձգվել մինչև 2060թ.-ի դեկտեմբերի 31-ը:

Նշված պայմանով կնքվել է 51 պայմանագիր: Ներդրումային բիզնես ծրագրերով գործերի ուսումնասիրությունից կարող ենք եզրահանգել, որ բիզնես ծրագրերը հիմնականում կրել են ձևական բնույթ, նույնաբովանդակ են, որոշ դեպքերում չեն սահմանվել ժամանակացույցեր կատարվելիք աշխատանքների կամ ներդրումների մեծ մասը նախատեսվում է իրականացնել պայմանագիրը կնքելուց բավական ուշ ժամկետներում, ինչպես նաև չկա ներդրումների կատարման վերաբերյալ հաշվետվողականության համակարգ, արդյունավետ մեխանիզմներ՝ ներդրումների կատարման ընթացքը գնահատելու համար: Բացակայում են համապատասխան միջոցառումներ ձեռնարկելու և հետևանքներ կիրառելու իրավական կարգավորումներ՝ ներդրումային պարտավորությունները չկատարելու պարագայում: Շատ դեպքերում 2017թ.-ին արդեն իսկ պետք է կատարված լինեին ներդրումների մեծ մասը, սակայն փաստացի չեն կատարվել: Օրինակ,

Մյուս դեպքում, ըստ ընկերության ներկայացրած բիզնես ծրագրի, 2017թ.-ին պետք է կատարված լինեին 250,000.0 հազ. դրամի ներդրում, սակայն չկա կատարված որևէ ներդրում և վերջինիս պարտքը 01.10.2017թ.-ի դրությամբ կազմում էր 1,191.7 հազ. դրամ: Ընկերության դեմ Ազգային պարկը 5 անգամ դիմել է դատարան միայն գումար բռնագանձելու պահանջով՝ 2009, 2011, 2012, 2013 և 2015 թվականներին:

Ըստ մեկ այլ դեպքում ընկերության ներկայացրած բիզնես ծրագրի, նախատեսվել է 150,000.0 հազ. դրամի ներդրում, որից 30,000.0 հազ. դրամը պետք է արդեն կատարված լիներ, սակայն նշված հողօգտագործողի տարածքում առկա է միայն մեկ փայտե տնակ (լուսանկար 10):

Մեկ դեպքում ընկերության ներկայացրած բիզնես ծրագրի համաձայն պետք է կատարված լիներ 160,000.0 հազ. դրամի ներդրում, սակայն հողամասում առկա է միայն քարե պարիսպ(լուսանկար 11):

Ընկերությանը տրամադրված հողամասի վարձակալության պայմանագրով հողամասի չափը կազմում է 50000 քմ, իսկ վարձավճարը՝ 400.0 հազ. դրամ, սակայն Ազգային պարկի կողմից գանձվում է 35000 քմ-ի վարձ 280.000 ՀՀ դրամ՝ հիմք ընդունելով կադաստրի վկայականը: Առկա են նաև երկու պայմանագրեր արդեն ճշտված քմ-ներով 35,000 և 15,000, որոնք, սակայն, չունեն նոտարական և պետական գրանցում:

Որոշ դեպքերում Ազգային պարկում առկա փաստաթղթերում բացակայում են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության եզրակցությունները:

Լուսանկար 10.

Լուսանկար 11.

Չպարզաբանված մուծումներ

Չպարզաբանված մուծումները գոյացել են թվով 97 ֆիզիկական և իրավաբանական անձանցից

01.01.2016թ.-ի դրությամբ Ազգային պարկի դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերի մասին տեղեկանքում առկա է 21.967.4 հազ. դրամ գումարի կրեդիտորական պարտք՝ որպես «Հողի վարձավճար չպարզաբանված մուծում», 01.12.2017թ.-ի դրությամբ դրանք կազմել են 22,561.8 հազ. դրամ, իսկ 01.01.2018թ. դրությամբ՝ 19,782.1 հազ. դրամ:

Չպարզաբանված մուծումները գոյացել են թվով 97 ֆիզիկական և իրավաբանական անձանցից: Չպարզաբանված մուծումների հնարավոր պատճառները կարող են լինել՝ վարձակալի փոխարեն մեկ այլ անձի կողմից վճարման կատարումը, Ազգային պարկի հետ կնքված, բայց դեռևս պետական գրանցում չստացած պայմանագրերի համար գումարների փոխանցումը, համայնքային բյուջեի փոխարեն Ազգային պարկի բյուջե կատարված փոխանցումը, վճարում կատարելիս վարձակալության պայմանագրի համարը կամ այլ նույնականացնող պայմաններ չնշելը և այլ պատճառներ:

Սակայն ակնհայտ է այն հանգամանքը, որ 97-ից 19-ը հանդիսանում են Ազգային պարկի հողոգտագործողներ և անհասկանալի է, թե ինչու են այդ պարագայում կատարված մոծումները դիտարկվում չպարզաբանված՝ հաշվի առնելով նաև այն հանգամանքը, որ նույն անձանց մասով առկա են վարձավճարի պարտքեր: Օրինակ՝

1. Մեկ դեպքում ընկերության պարտքը կազմում է 721.7 հազ. դրամ, սակայն ընկերության կողմից կատարվել է 3,843.1 հազ. դրամ վճարում, ինչպես նաև, 01.01.2016թ.-ից մինչև 01.01.2018թ. հաշվարկվել է տույժ 51.1 հազ. դրամ:

2. Մեկ այլ դեպքում, ընկերության պարտքը կազմում է 217.5 հազ. դրամ, սակայն ընկերության կողմից կատարվել է 2,190.0 հազ. դրամ վճարում:

3. Քաղաքացու պարտքը կազմում 5,168.8 հազ. դրամ, սակայն վերջինիս կողմից կատարվել է 1,000.0 հազ. դրամ վճարում, ինչպես նաև, 01.01.2016թ.-ից մինչև 01.01.2018թ. հաշվարկվել է տույժ՝ 2,727.9 հազ. դրամ:

Մեկ այլ դեպքով, ըստ կադաստրի պետական կոմիտեի տրամադրած տեղեկատվության, ընկերության անվամբ գրանցված է 5.96 հա հողամասի վարձակալության պայմանագիր, իսկ ըստ Ազգային պարկի տրամադրած տեղեկատվության, այդ ընկերությունը չունի վարձակալած հողատարածք: Հատկանշական է, որ Ազգային պարկում առկա է այդ ընկերության կողմից 4,354.6 հազ. դրամ գումարի «չպարզաբանված վճարում»:

***Սևանա լճի ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրման
աշխատանքների վերաբերյալ***

**Ծրագիրն իրականացվել է
մինչև նախարարության
հետ պայմանագրի կնքումը**

ՀՀ կառավարության 24.08.2017թ.-ի «ՀՀ 2017թ.-ի պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքում և ՀՀ կառավարության 2016թ. դեկտեմբերի 29-ի N 1313-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ ու լրացումներ կատարելու և Նախարարությանը գումար հատկացնելու մասին» N 1052-Ն որոշման համաձայն «Սևանա լճի ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրման ծառայություններ» ծրագրով ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդից հատկացվել է 83,875.0 հազ. դրամ:

02.10.2017թ.-ին նախարարության և Ազգային պարկի միջև կնքվել է «Պետության կողմից դրամաշնորհի ձևով տրամադրվող ֆինանսական աջակցության գումարների օգտագործման մասին N ՀՀ-ԲՆ-ԴՇ-17/11 պայմանագիրը» (այսուհետ՝ պայմանագիր) գումարով 83,875.0 հազ. դրամի՝ «Սևանա լճի ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրման ծառայություններ» ծրագրի իրականացման համար (այսուհետ՝ ծրագիր): 01.01.2018թ.-ի դրությամբ կողմից պայմանագրով նախատեսված գումարը ամբողջությամբ հատկացվել է:

Պայմանագրին կից մաքրման տարածքների քարտեզ-սխեմաներով և հավելվածով նախատեսվել է Մարտունի տեղամասում 44 հա գումարով 38,731.0 հազ. դրամի և Նորատուսի տեղամասում 20 հա գումարով 16,133.9 հազ. դրամի մաքրման աշխատանքներ, ընդամենը 64 հա՝ գումարով 54,864.9 հազ. դրամ, որի նկատմամբ հաշվարկվել են 12.52 % վերադիր ծախսեր՝ 6,869.65 հազ. դրամ, 11.0 % շահույթ՝ 6,790.0 հազ. դրամ, 2.0 % չնախատեսված ծախսեր՝ 1,370.5 հազ. դրամ, 20% ԱԱՀ՝ 13,979.2 հազ. դրամ:

Համաձայն «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին կետի՝ ՊՈԱԿ-ը շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող ոչ առևտրային կազմակերպություն է, ուստի պայմանագրով ի սկզբանե չպետք է նախատեսվեր 11.0% շահույթ՝ գումարով 6,790.0 հազ. դրամ: Ազգային պարկի կանոնադրության II գլխի 9-րդ կետով հստակ սահմանված են ձեռնարկատիրական գործունեության տեսակները, իսկ կանոնադրության VII-րդ գլխի 41-րդ կետի պահանջն այն է, որ՝ «Կազմակերպության ձեռնարկատիրական գործունեության ընթացքում առաջացած շահույթը, հիմնադրի կողմից սահմանված կարգով, օգտագործվում է սույն կանոնադրությամբ նախատեսված նպատակների իրականացման համար» կամ Ազգային պարկը կարող էր շահույթ ստանալ միայն ձեռնարկատիրական գործունեությունից, այլ ոչ պետական բյուջեից հատկացված դրամաշնորհներից:

Պայմանագրի 2.4.7 կետով սահմանված է ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ ապրանքները, աշխատանքները և ծառայությունները ձեռք բերել «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով՝ պետության կարիքների համար կատարվող գնումների կանոններին համապատասխան:

Ազգային պարկի կողմից անտեսվել է «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջները և 02.10.2017թ.-ին, առանց մրցույթի, «Արտնաուկա» ՍՊԸ-ի (այսուհետ՝ Ընկերություն) հետ կնքվել է 41,633.0 հազ. դրամի ծառայությունների մատուցման ձեռք բերման պայմանագիր: Համաձայն պայմանագրի,

ծառայությունների կատարման համար 17,275.0 վառելիքը և այլ տրանսպորտային նյութերը պետք է տրամադրի Ազգային պարկը:

Համաձայն Ազգային պարկի տնօրենի կողմից 02.10.2017 թվականին հաստատված ծավալաթերթի, ջրի միջից դուրս բերված 407.5 խմ ծավալով արմատախիլ արված զանգվածի «լաստանավից դատարկում» աշխատանքը նախատեսված չէ, սակայն այդ աշխատանքները Ազգային պարկի կողմից հանձնվել է նախարարությանը:

Չնայած այն հանգամանքին, որ ինչպես դրամաշնորհի, այնպես էլ «Արտնաուկա» ՍՊԸ-ի հետ պայմանագրերը կնքվել են 02.10.2017թ.-ին, սակայն, մաքրման աշխատանքները սկսվել են մինչև պայմանագրերի կնքումը, ինչի մասին վկայում է Ազգային պարկի կողմից տրամադրված Մարտունի տեղամասում մաքրման աշխատանքների կատարման տեսագրության սկավառակի վերծանումը, ըստ որի, սկավառակի վրա տեսագրության նյութը տեղադրվել է 17.09.2017թ.-ին, որտեղ հստակ երևում է, որ մաքրման աշխատանքները ընթացքի մեջ են եղել: Նույնի մասին է վկայում նաև ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության Անտառային պետական մոնիթորինգի կենտրոն ՊՈԱԿ-ի կողմից տրամադրված արբանյակային տեսապատկերները (տեսապատկեր 1, 2, 3), որտեղ երևում է, որ մաքրման աշխատանքների զգալի մասը արդեն իսկ կատարված են եղել սեպտեմբեր ամսին: Հատկանշական է, այն հանգամանքը, որ մաքրման աշխատանքները կատարած Ընկերությունը 2017թ.-ի սեպտեմբերին աշխատակիցներ չի ունեցել և գործունեությունը դադարեցված է եղել և վերջինս գործունեությունը վերսկսել է 2017թ.-ի հոկտեմբերին: Հատկանշական է, որ Ընկերությունը մինչև այդ զբաղվել է շոու-ծրագրերի և միջոցառումների կազմակերպմամբ:

Նախահաշվով 5 հա ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրման աշխատանքների համար նախատեսվել է 3,468.3 հազ. դրամ, որը պետք է իրականացվեր Watermaster classic III ֆրեզերային հողագործ-էքսկավատորով, սակայն փաստացի ծախսը ցույց է տրվել 2,319.1 հազ. դրամ, որից մեխանիզատորին վճարված աշխատավարձը կազմել է 469.1 հազ. դրամ (հոկտեմբեր՝ 12 օր, նոյեմբեր՝ 17 օր): Էքսկավատորը պահատվության պայմանագրի համաձայն «Բնապահպանական ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկի կողմից հաճնվել էր Ազգային պարկին: Պայմանագրի համաձայն Ազգային պարկը իրավունք ուներ նշված էքսկավատորը շահագործել միայն վերը նշված պետական հիմնարկի թույլտվությամբ: Ստուգման ժամանակ Ազգային պարկից պահանջվեց

էքսկավատորի շահագործման թույլտվությունը և տեղեկանք առ այն, թե ինչ եղանակով է այն պահպանվող տարածքից տեղափոխվել Սևանա լիճ և լճից պահպանվող տարածք: Ազգային պարկի կողմից ներկայացված տեղեկանքում բացակայում է շահագործման թույլտվության վերաբերյալ տեղեկատվություն, իսկ էքսկավատորի տեղափոխման վերաբերյալ նշվում է, որ «տեղափոխումն իրականացվել է Ազգային պարկի տնօրինության նախաձեռնությամբ»: Հարկ է նաև նշել, որ Ազգային պարկի կողմից ծրագրի փաստացի ծախսերը ցույց է տրվել ընդամենը 61,247.1 հազ. դրամ:

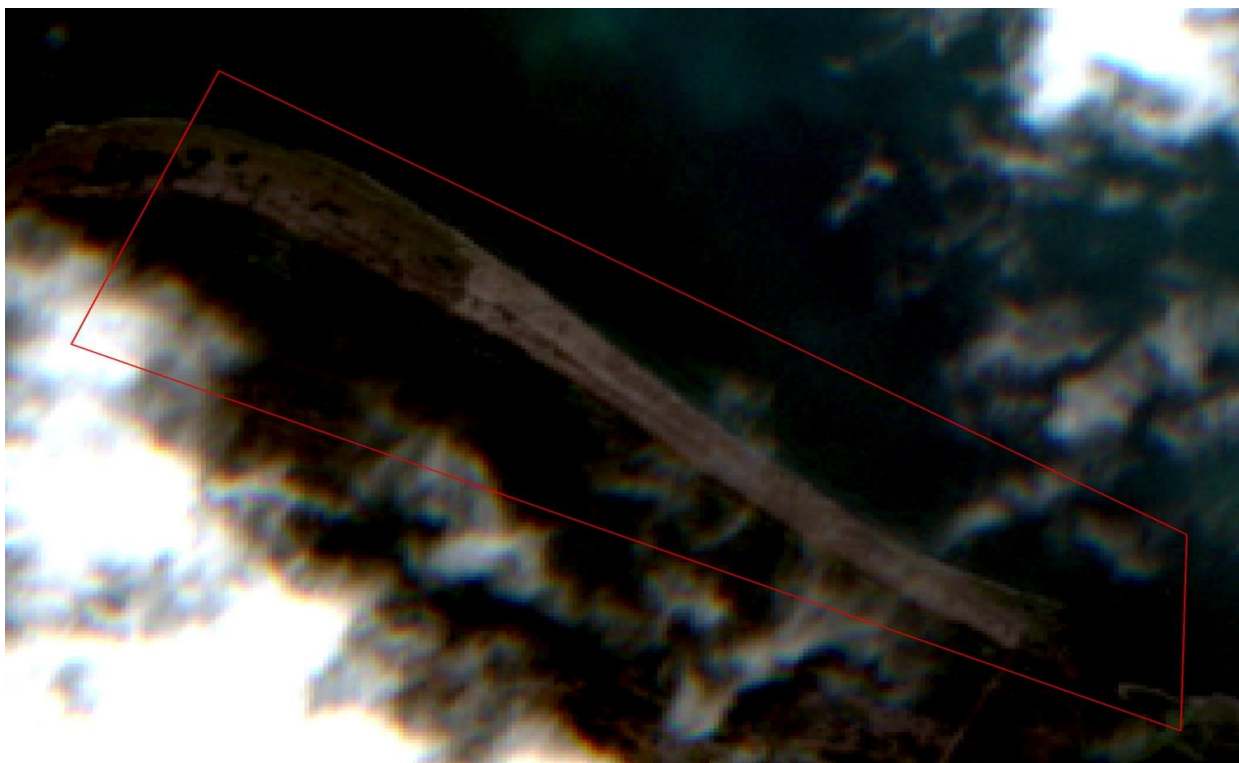
Տեսապատկեր 1. 09.09.2017թ. (Մարտունի մասնաճյուղ)

Տեսապատկեր 2. 19.09.2017թ. (Մարտունի մասնաճյուղ)

Տեսապատկեր 3. 10.10.2017թ. (Մարտունի մասնաճյուղ)

Ֆիզիկական անձանց կողմից իրականացված մաքրման վերաբերյալ

Տարածքների մաքրումները մրցութային կարգով կազմակերպելու դեպքում հնարավոր կլինեն ստանալ 22,437.0 հազ. դրամի եկամուտ:

2016-2017թթ. Ազգային պարկի կողմից ջրածածկ տարածքների մաքրման նպատակով 7 ֆիզիկական անձանց հետ կնքվել է թվով 10 պայմանագիր, որի համաձայն պետք է մաքրվեր ընդհանուր 27,1 հա տարածք: Համաձայն կառավարության 2014թ.-ի N 359 որոշման անտառտնկարկների մաքրման

արդյունքում առաջացած անտառանյութը մաքրումն իրականացնող ֆիզիկական անձանց տրամադրվում է անհատույց:

Թվով երեք պայմանագրի մասով առկա չէին քաղաքացիների դիմումները: Իրականացված անտառմաքրման աշխատանքների արդյունքում, ըստ անտառհատման տոմսերի, հատվել է 29240 հատ ծառ, որի արդյունքում առաջացել է 3,300 խմ անտառանյութ, այդ թվում՝ շինափայտ՝ 1,665 խմ և վառելափայտ՝ 1,645 խմ: Վերը նշված անտառանյութը, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի 13.05.2004թ.-ի թիվ 97 հրամանի համաձայն, նվազագույն գներով հաշվարկելու պարագայում, անտառանյութից առաջացած հասույթը կկազմի 42,653.0 հազ. դրամ (ներառյալ՝ ԱԱՀ): Հաշվարկի համար հիմք է ընդունվել «վերևի պահեստ»-ից (ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի 13.05.2004թ.-ի թիվ 97 հրամանում նշված մասնաճյուղի պահեստ) անտառանյութի վաճառքի գները: Համեմատության համար հարկ է նշել, որ կազմակերպությունների կողմից տվյալ տարածքները մաքրելու համար անհրաժեշտ կլինեն 20,225.0 հազ. դրամ՝ հաշվի առնելով այն, որ ֆիզիկական անձանց կողմից մաքրված տարածքները ցամաքային են: Հետևաբար, համապատասխան տարածքների մաքրումները մրցութային կարգով կազմակերպելու դեպքում հնարավոր կլինեն ստանալ 22,437.0 հազ. դրամի եկամուտ:

Անտառանյութի իրացման վերաբերյալ

01.01.2016թ.-ի դրությամբ անտառանյութի մնացորդը կազմել է 1189.9 խմ՝ 806.7 հազ. դրամի, 2016թ.-ին մուտքագրվել է 821.7 խմ՝ 3,806.5 հազ. դրամի,

ելքագրվել է 617.2 խմ՝ 3,376.3 հազ. դրամի, 01.01.2017թ.-ի դրությամբ մնացորդը կազմել է 1394.3 խմ՝ 1,237.1 հազ. դրամի:

2017թ.-ին մուտքագրվել է 966.7 խ.մ՝ 4,992.6 հազ. դրամի, ելքագրվել է 903.5 խմ՝ 4,861.0 հազ. դրամի, 01.01.2018թ.-ի դրությամբ մնացորդը կազմել է 1457.5 խմ՝ 1,368.7 հազ. դրամի:

2016թ.-ին Ազգային պարկի կողմից թվով 8 հաշիվ-ապրանքագրերով վաճառվել է 4,051.5 հազ. դրամի անտառանյութ, 2017թ.-ին՝ թվով 40 հաշիվ-ապրանքագրերով վաճառվել է 6,669.6 հազ. դրամի անտառանյութ (ներառյալ՝ ԱԱՀ):

Անտառահատումից առաջացած շինափայտը, վառելափայտը, ջախը որոշ դեպքերում վաճառվել է նաև Ազգային պարկի Մարտունի մասնաճյուղի տնօրենին, աշխատակիցներին կամ նրանց ազգակիցներին: Օրինակ՝

15.07.2016թ.-ի թիվ 45 անտառահատման տոմսի համաձայն կազմված ակտով մուտքագրվել է 4 խմ շինափայտ սոճի, 40 խմ վառելափայտ սոճի, 5 խմ ջախ և վերը նշված շինափայտը, վառելափայտը, ջախը 236.4 հազ. դրամի վաճառվել է Մարտունի մասնաճյուղի տնօրենին: Վերջինս հանդիսացել է նաև հաշվեգնահատման, հատատեղերի հատկացման, անտառահատման տոմսի և սանիտարական հատումից առաջացած անտառանյութի ակտի կազմման պատասխանատուն:

18.11.2015թ. թիվ 36 անտառահատման տոմսի համաձայն 2016թ.-ի հոկտեմբերի 24-ին Մարտունու մասնաճյուղի հանձնաժողովի կողմից կազմված ակտի հիման վրա մուտքագրված անտառանյութը (69 խմ շինափայտ, 100 խմ վառելափայտ, 70 խմ ջախ) ամբողջությամբ վաճառվել է նույն մասնաճյուղի տնօրենին:

Ազգային պարկը անտառանյութի իրացման համար առաջնորդվել է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի 13.05.2004թ.-ի թիվ 97 հրամանով, իսկ Սևանա լճի ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրման աշխատանքների արդյունքում կուտակված անտառանյութի բացթողնման (վաճառքի) համար՝ ՀՀ բնապահպանության նախարարին կից կոլեգիայի 14.10.2009թ.-ի թիվ Կ4/1 որոշմամբ 1 խմ սահմանված նվազագույն գներով:

Հարկ է նշել, որ ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության հրապարակած տվյալների համաձայն 2016-2017թթ.-ին ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի

Մարտունի քաղաքում վառելափայտի 1 խմ-ի միջինացված գինը կազմել է 22.0 հազ. դրամ, այն դեպքում, երբ Ազգային պարկի կողմից մեկ խմ վառելափայտը վաճառվել է նույն ժամանակաշրջանում առավելագույնը՝ 9.6 հազ. դրամով (ներառյալ՝ ԱԱՀ):

Ազգային պարկի կողմից ներկայացված փաստաթղթերի համաձայն 2016-2017թթ.-ին կատարվել են ընդամենը 18 անտառհատման աշխատանքներ, որից 15 դեպքում է կազմվել անտառհատման տոմս (երեք դեպքի համար բացակայում են անտառհատման տոմսերը), միայն երկու դեպքում են առկա նախարարին ուղղված գրությունները, նախարարության ուսումնասիրությունները և թույլտվությունները (մեկում բացակայում է քանակները): 4 դեպքում բացակայում են հաշվեգնահատման ցուցակները, 7 դեպքում՝ հատատեղերի հատկացումը, մեկ դեպքում բացակայում է մուտքագրման ակտը:

Ծանոթություն՝ Վերահսկողության ընթացքում հայտնաբերված վերոգրյալ փաստերը պարունակող արձանագրությունը, «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված կարգով, ներկայացվել է վերահսկվող օբյեկտի ղեկավարին: Վերջինիս կողմից ներկայացվել են առարկություններ, որոնց մի մասը ըստ էության պարզաբանումներ էին արձանագրված թերությունների վերաբերյալ: Ազգային պարկի կողմից ներկայացված առարկությունները չեն ընդունվել: Առարկությունները կցվում են հավելվածով:

II. «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի մասով

ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի (այսուհետ՝ Ազգային պարկի) գործունեության առարկան և նպատակը պարկի տարածքի բնական էկոհամակարգերի, լանդշաֆտային ու կենսաբանական բազմազանության, բնության ժառանգության գիտական ուսումնասիրության, պահպանության, պաշտպանության, վերականգնման, վերարտադրության, հաշվառման, գույքագրման, մոնիթորինգի, ինչպես նաև, կայուն օգտագործման ապահովումն է:

Պետության կողմից դրամաշնորհի տեսքով տրամադրվող ֆինանսական աջակցություն

ՀՀ պետական բյուջեից կատարված հատկացումներ

Ազգային պարկում գիտական ուսումնասիրությունների, անտառտնտեսական աշխատանքների կատարման ծառայություններ իրականացնելու նպատակով Հայաստանի Հանրապետության 2016թ.-ի պետական բյուջեով նախատեսվել է 137,499.2 հազ. դրամ, 2017թ.-ին՝ 107,691.7 հազ. դրամ գումար:

Ծրագրի իրականացման նպատակով ՀՀ բնապահպանության նախարարության (այսուհետ՝ Նախարարություն) և Ազգային պարկի միջև, 2016թ.-ի հունվարի 25-ին կնքվել է 137,499.2 հազ. դրամի՝ «Պետության կողմից դրամաշնորհի ձևով տրամադրվող ֆինանսական աջակցության գումարների օգտագործման մասին» NՀՀ-ԲՆ-ԴՇ-16/04 դրամաշնորհային պայմանագիրը իսկ 2017թ.-ի՝ փետրվարի 3-ին՝ 107,691.7 հազ. դրամի NՀՀ-ԲՆ-ԴՇ-17/04 դրամաշնորհային պայմանագիրը (այսուհետ՝ պայմանագիր):

2016թ.-ի օգոստոսի 8-ին կողմերի միջև կնքված պայմանագրի փոփոխության թիվ 1 համաձայնագրի համաձայն պայմանագրի գինը նվազել է 62.6 հազ.դրամով, կազմելով 137,436.6 հազ.դրամ, իսկ 2017թ.-ի փետրվարի 3-ին կնքված պայմանագրի փոփոխության համաձայն 2017թ.-ի պայմանագրի գինը կազմել է 122,691.7 հազ. դրամ, այդ թվում՝

հազ.դրամ

h/h	Միջոցառման անվանումը	2016թ.	2017թ.
1	Ազգային պարկի պահպանության համար	116,488.9	113,630.0
2	գիտական ուսումնասիրությունների համար	13,392.5	9,360.0
3	Ծրագրային միջոցառումների իրականացում, այդ թվում՝	7,555.2	560,0
	հակահրդեհային միջոցառումների, «Պարզ լճի» ուսումնասիրության, անտառտնտեսական միջոցառումների, Ազգային պարկի տեղամասերում հերթական վերստուգիչ աշխատանքների անցկացման և այլ աշխատանքների կատարման համար	7,555.2	
	Էկոտուրիզմի զարգացման նպատակով Պարզ լիճ-Գոշավանք էկոերթուղու սկզնահատվածում գտնվող հին խաչքարերի հատվածի բարեկարգման մաքրման, էկոերթուղիների պարբերական աղբահանության, Ազգային Պարկի տարածքի սահմանանիշերի պատրաստում և տեղադրում		560.0
	Ընդամենը	137,436.6	123,550,0

2016թ.-ին Ազգային պարկի բյուջետային հայտով նախատեսված 89 հաստիքային միավորի փոխարեն՝ (տարեկան 123,124.0 հազ. դրամ աշխատավարձի ֆոնդով), հաստատել է (նախարարության հետ

համաձայնեցված) 90 հաստիքային միավոր՝ (127,380.0 հազ. դրամ աշխատավարձի ֆոնդով):

2016թ.-ի ֆինանսավորումը կազմել է 137,436.6 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը՝ 125,421.1 հազ. դրամ, (այդ թվում՝ աշխատավարձ՝ 121,178.7 հազ. դրամ, կամ 96.6%, ապրանքների և ծառայությունների ձեռք բերում՝ 350.0 հազ. դրամ կամ 0.3%-ը, այլ ծախսեր ծրագրով նախատեսված միջոցառումների իրականացում՝ 3,892.8 հազ.դրամ կամ 3.1%):

2017թ.-ի ֆինանսավորումը կազմել է 122,691.7 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը՝ 120,231.5 հազ. դրամ (այդ թվում՝ աշխատավարձ՝ 86,657.2 հազ. դրամ, կամ 72.1%, ապրանքների և ծառայությունների ձեռք բերում՝ 33,325.0 հազ. դրամ կամ 27.7%, այլ ծախսեր՝ ծրագրով նախատեսված միջոցառումների իրականացում՝ 260.0 հազ.դրամ, կամ 0.2%),

Նախարարության և Ազգային պարկի միջև կնքված NՀՀ-ԲՆ-ԴՇ-16/04 պայմանագրի ուսումնասիրությունից պարզվեց, որ Նախարարության կողմից չի ապահովվել պայմանագրի.

- 3-րդ կետի պահանջը, Նախարարությունը ծրագրի իրականացման նախնական, ընթացիկ և վերջնական արդյունքների համապատասխանության գնահատման մոնիթորինգ չի իրականացրել,

2.3.4 կետի պահանջը՝ Նախարարությունը ստացված հաշվետվություններն առանց ուսումնասիրելու՝ իրականացված միջոցառումների համապատասխանությունը ծրագրի և պայմանագրի պահանջներին, համապատասխան գրություններով Ազգային պարկին իրազեկել է հաշվետվություններն ընդունելու մասին:

Ազգային պարկի կողմից չի ապահովվել

**Աշխատանքները
իրականացվել են առանց
«Գնումների մասին» ՀՀ
օրենքով նախատեսված
ընթացակարգերի
ապահովման:**

2.4.7 կետի պահանջը՝ Ազգային պարկի 2016թ.-ի միջոցառումների ծրագրով հակահրդեհային միջոցառումների իրականացման, ջրավազանների վերանորոգման, ինչպես նաև, անտառտնտեսական

միջոցառումների իրականացման համար նախատեսված 5,973.4 հազ. դրամի (այդ թվում պետական բյուջեից 5,131.8 հազ. դրամ) աշխատանքներն իրականացվել են առանց «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված ընթացակարգերի ապահովման:

Ճեռնարկատիրական գործունեություն

Կանոնադրության II-րդ բաժնի 9-րդ կետի համաձայն Ազգային պարկը կարող է իրականացնել ձեռնարկատիրական գործունեություն.

- ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կենսաբանական պաշարների, այդ թվում՝ բույսերի ու կենդանիների տեսակների, անտառային պաշարների վերարտադրություն, օգտագործում և իրացում,

- սանիտարական և խնամքի հատումների իրականացման արդյունքում առաջացած բնափայտի մթերում, վերամշակում և իրացում,

- երկրորդական անտառանյութի (կոճղերի) մթերում, վերամշակում և իրացում,

- կողմնակի անտառօգտագործում (խոտհունձ, անասունների արածեցում, փեթակների և մեղվանոցների տեղադրում, վայրի պտղի, ընկույզի, սնկի, հատապտղի, ուտելի բույսերի, դեղաբույսերի ու տեխնիկական հումքի հավաքում) և դրա արդյունքում մթերված կենսապաշարների վերամշակում ու իրացում,

- էկոլոգիապես մաքուր գյուղատնտեսական մթերքների արտադրություն, վերամշակում և իրացում,

- ճանաչողական զբոսաշրջության կազմակերպում,

- քաղաքացիների հանգստի ու զբոսաշրջության հետ կապված սպասարկման ծառայությունների մատուցում,

- պարկին վերաբերող գովազդի կազմակերպում և իրականացում,

- գիտական, գիտաճանաչողական գրականության և տեղեկատվական նյութերի պատրաստում ու հրատարակում,

- տեղեկատվության տրամադրում և խորհրդատվություն:

Հաշվի առնելով, որ ձեռնարկատիրական գործունեությունից ստացված եկամուտների մեծ մասը ձևավորվում է փայտանյութի իրացումից և վարձավճարների հավաքագրումից, և այն, որ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի կողմից պետական

բյուջեի հետ փոխհարաբերությունների և հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող ՀՀ օրենսդրության առանձին պահանջների կատարման ճշտության ստուգման արդյունքում ՀՀ քրեական օրենսգրքի 205 հոդվածի 1-ին մասով, ինչպես նաև տարբեր տեսակի ու տրամաչափի կանգուն ծառերի ապօրինի ծառահատումների հետևանքով բուսական աշխարհին խոշոր չափերով վնաս հասցնելու համար հարուցվել են բազմաթիվ քրեական գործեր և իրականացվում է քննություն, ուստի Ազգային պարկի կողմից իրականացված ձեռնարկատիրական գործունեության մասով Վերահսկիչ պալատի կողմից վերահսկողություն չի իրականացվել:

**Կովկասի բնության հիմնադրամի կողմից դրամաշնորհի
տեսքով տրամադրվող ֆինանսական աջակցության ծրագիր**

հազ. դրամ

Տարեթիվ	Տարեսկզբի մնացորդ	Ֆինանսավորման չափը	Փաստացի ծախս
2016	12,988.3	87,440.0	85,605.0
2017	15,639.4	44,157.5	45,497.3
Ընդամենը		131,597.5	131,102.3

2009թ. մայիսի 22-ին Հիմնադրամի և Նախարարության միջև կնքված շրջանակային համաձայնագրի հիման վրա 2016թ. մարտի 17-ին Հիմնադրամի,

**Դեռևս չի ծախսվել 268,241
եվրո գումար**

Նախարարության և Ազգային պարկի միջև կնքվել է եռակողմ պայմանագիր, համաձայն որի, Հիմնադրամը 2016-2018 թվականների ընթացքում բացառապես Ազգային պարկի ընթացիկ ծախսերի համար պատրաստակամություն է հայտնել տրամադրել 500.0 հազ. եվրո դրամաշնորհ: Պայմանագրի 4.2 կետի համաձայն դրամաշնորհային գումարները փոխանցվում են Ազգային պարկին՝ տարեկան ծրագրերը հաստատվելուց հետո՝ փոխարկված ՀՀ դրամի: Հիմնադրամը 2016 թ. Ազգային պարկին հատկացրել է 87,440.0 հազ. դրամ, 2017 թվականին՝ 44,157.5 հազ. դրամ: Ընդամենը հիմնադրամի 2016 թ. և 2017 թ. Ազգային պարկին հատկացված գումարը կազմել է 131,597.5 հազ. դրամ, որից 2016 թվականին

ծախսվել է 85,605.2 հազ. դրամ, իսկ 2017 թվականին՝ 45,497.3 հազ. դրամ, ընդամենը 2016 և 2017 թթ. ծախսերը կազմել են 132,102.5 հազ. դրամ, որը համարժեք է 231 759 եվրոյին: 2017 թվականի դեկտեմբեր ամսվա դրությամբ եվրոյի փոխարժեքով (1 եվրո = 570 դրամ) հիմնադարամի և Ազգային պարկի միջև կնքված պայմանագրով նախատեսված 500,000 եվրո գումարից դեռևս չի ծախսվել 268,241 եվրո գումար կամ 152,897.4 հազ. դրամ (կամ 54%), այնինչ ծրագրերն ավարտվում են 2018թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին:

Կառուցապատման իրավունքով տրամադրված հողամասեր և ներդրումային պարտավորություններ

Ազգային պարկը չի ունեցել 2012-2016 թ.թ. համար կառավարման պլան

Կանոնադրության համաձայն, ըստ տարածքագործառնական գոտիների՝ Ազգային պարկի գործունեության առարկան ընդգրկում է նաև ռեկրեացիոն և տնտեսական գոտիներում ՀՀ

օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հողատարածքների վարձակալությամբ և կառուցապատման իրավունքով տրամադրումը: Ազգային պարկի տարածքները՝ բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ են, որոնց զարգացման, պահպանության, վերականգնման և օգտագործման գործունեությունը կարգավորվում է պաշտոնական փաստաթղթով՝ ՀՀ կառավարության որոշմամբ ըստ տարիների հաստատված կառավարման պլանով, որն իր մեջ ընդգրկում է բնության հատուկ պահպանվող տարածքի գոտիավորման, սահմանների, կենսաբանական բազմազանության, այդ թվում՝ կենսաբանական պաշարների տեղաբաշխման, հողօգտագործման և այլ թեմատիկ քարտեզներն ու հատակագծերը: Ազգային պարկը տարիներ շարունակ (մինչև ՀՀ կառավարության 2017 թվականի փետրվարի 23-ի թիվ N 190-Ն որոշմամբ հաստատված 2017-2026 թ.թ. կառավարման պլանի) աշխատել է 2007-2011 թ.թ. կառավարման պլանով, այսինքն՝ Ազգային պարկը 2012-2016 թ.թ. համար կառավարման պլան չի ունեցել: Ստուգմամբ պարզ դարձավ, որ Ազգային պարկի և իրավաբանական անձանց, քաղաքացիների միջև կնքված և մինչ օրս գործող հողամասի կառուցապատման իրավունքով տրամադրված պայմանագրերը թվով 80-ն:

Կնքված պայմանագրերի ուսումնասիրությամբ պարզվեց.

• Ներդրումային պարտավորությունները կատարված չեն թվով 16 հողամասի կառուցապատման իրավունք ձեռք բերողների կողմից: Հողամասեր այցելություններից պարզ դարձավ, որ ներդրողների կողմից կառուցապատում չի իրականացվել խախտելով պայմանագրերով սահմանված շինարարական աշխատանքների ժամկետները: Հիմք ընդունելով կնքված և նոտարական կարգով վավերացված պայմանագրերը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 466 հոդվածի 2-րդ մասի պահանջներով, պայմանագրի էական խախտման դեպքերում կողմերից մեկի (Ազգային պարկի) պահանջով պայմանագիրը կարող է լուծվել դատարանի վճռով:

• Կառուցապատում իրականացված չէ թվով 25 հողամասի կառուցապատման իրավունք ձեռք բերողների կողմից: Այցելություններից պարզվեց, որ կառուցապատողները պայմանագրերով ստանձնած պարտավորությունները չեն կատարել, այն է՝ հողամասերը չեն կառուցապատվել:

Ծանոթություն՝ Վերահսկողության ընթացքում հայտնաբերված վերոգրյալ փաստերը պարունակող արձանագրությունը, «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված կարգով, ներկայացվել է վերահսկվող օբյեկտի ղեկավարին և ստորագրվել է վերջինիս կողմից՝ առանց առարկությունների:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի մասով

- 1.1. Ազգային պարկն իր գործունեությունն իրականացնում է առանց կառավարման պլանի:
- 1.2. 2017թ.-ի բյուջետային հայտով նախատեսվել է 179 հաստիքային միավոր, սակայն դրամաշնորհի պայմանագրով, նախահաշվի և հաստիքացուցակի փոփոխություններով նախատեսվել է 193 հաստիքային միավոր: Բյուջետային հայտի նկատմամբ 14 հաստիքային միավորի համար ավելի աշխատավարձ է նախատեսվել 6,285.1 հազ. դրամ: 2017թ.-ի դրամաշնորհից աշխատավարձի համար չի ծախսվել 13,642.1 հազ. դրամ:
- 1.3. Ազգային պարկը չունի տեղամասերի պահաբաժինների պահպանությունն իրականացնող անձնակազմի թվաքանակի հաշվարկման նորմաներ և աշխատավարձերի հաշվարկման չափորոշիչներ:
- 1.4. Ազգային պարկի տնօրենի և «Շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՍՊ ընկերության միջև առկա է շահերի բախում:
- 1.5. Արդեն իսկ առկա տնկարանի համար պետական բյուջեից հատկացվել է տնկարանի ստեղծման գումար:
- 1.6. Նախահաշվով նախատեսված երկու հողաշեն ավազանի փոխարեն փաստացի առկա էր մեկ ավազան, իսկ 4 հատ բետոնե ավազանները փաստացի առկա չէին:
- 1.7. Ազգային պարկը կարող էր անձամբ գնել և պատրաստել պատրաստի միկրոբիլոգիական միջավայրեր ավելի մատչելի գներով:

- 1.8. Ազգային պարկի տնօրենը և «Բիոպրոյեկտ» ՍՊ ընկերության հիմնադիրն ու տնօրենը հանդիսանում են փոխկապակցված անձինք:
- 1.9. «Բիոպրոյեկտ» ՍՊ ընկերության կողմից տեխնիկական բնութագրով նախատեսված աշխատանքների կատարման փաստը վկայող հաշվետվություններն արժանահավատ չեն:
- 1.10. Թռչունների և թիթեռների մոնիթորինգի իրականացման պայմանագրով չկան մոնիթորինգի կատարման հաստակ ժամկետներ, պայմանագիրը կնքվել է փաստացի մոնիթորինգի կատարման ավարտից հետո (թիթեռների մասով մասամբ, թռչունների մասով՝ ամբողջությամբ), չեն ներկայացվել պայմանագրով նախատեսված հաշվետվությունները:
- 1.11. Ազգային պարկն ուներ տնկարան և հետևաբար, կարող էր ամբողջությամբ կամ մասամբ իրականացնել տնկիների աճեցումը և ծառատնկման աշխատանքները կամ դրանք տրամադրել «Նաիրի-Նունե» ՍՊ ընկերությանը:
- 1.12. Ազգային պարկը որոշ դեպքերում գումար բռնագանձելու և պայմանագիր լուծելու պահանջով չի դիմել դատարան՝ ընդդեմ վարձակալների:
- 1.13. Որոշ դեպքերում հողօգտագործողների կողմից Ազգային պարկին կատարված վճարումները դիտարկվում են որպես չպարզաբանված մուծումներ, այն պարագայում, երբ նույն անձանց մասով առկա են վարձավճարի պարտքեր:
- 1.14. «Սևանա լճի ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրման ծառայություններ» ծրագրի զգալի մասն իրականացվել է մինչև նախարարության և ծառայություններն իրականացնող կազմակերպության հետ պայմանագրերի կնքումը և Ազգային պարկն իր ուժերով է կատարել մաքրման աշխատանքները:
- 1.15. Ազգային Պարկի կողմից անտեսվել է «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջները՝ «Սևանա լճի ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրման ծառայություններ» ծրագրի իրականացման ժամանակ:
- 1.16. Watermaster classic III ֆրեզերային հողագործ-էքսկավատորի շահագործման համար բացակայում է համապատասխան թույլտվությունը և դրա տեղափոխումը հիմնավորող փաստաթղթերը:
- 1.17. Անտառհատումից առաջացած շինափայտի, վառելափայտի վաճառքը իրականացվել է ոչ մրցակցային պայմաններում և թերություններով :

2

«Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի մասով

- 2.1. Ցածր է Կովկասի բնության հիմնադրամի դրամաշնորհային ծրագրի «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացման տեմպերը:
- 2.2. Հողամասի կառուցապատման իրավունք ձեռք բերողների կողմից կառուցապատման և ներդրումային պարտավորությունները չկատարելու պարագայում Ազգային պարկը չի օգտագործել իրեն պայմանագրով և ՀՀ օրենսդրությամբ վերապահված իրավունքը:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՀ բնապահպանության նախարարությանը՝

«Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի մասով

Ձեռնարկել միջոցառումներ Սևան ազգային պարկի նոր կառավարման պլան կազմելու և հետագա գործունեությունը դրա հիման վրա իրականացնելու ուղղությամբ:

Իրականացնել հսկողություն Ազգային պարկին ամրացված պետական սեփականության օգտագործման և պահպանության նկատմամբ:

Բյուջետային միջոցների արդյունավետ օգտագործման նպատակով պետական բյուջեով ծրագրի միջոցները դրամաշնորհի փոխարեն նախատեսել սուբսիդիայի ձևով, որը կապահովի կատարված ծախսերին համապատասխան միջոցների հատկացումը:

Բյուջետային հայտը կազմել համապատասխան հիմնավորումներով և հաշվարկներով:

Հետևողական լինել Ազգային պարկի կողմից ապրանքների, աշխատանքների և ծառայությունների ձեռք բերման ժամանակ «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված պահանջների կատարման նկատմամբ:

Իրականացնել պատշաճ հսկողություն Ազգային պարկի կողմից կնքված պայմանագրային պարտավորությունների կատարման նկատմամբ:

Կազմել ֆիզիկական անձանց կողմից կատարվող մաքրումների համար նախատեսվող տարածքների սխեմա և նախատեսել որոշակի հատուցելիության պայմաններ:

Վերանայել անտառանյութի բացթողնման (վաճառքի) գները՝

համապատասխանեցնելով շուկայական գներին:

«Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի մասով

Բարելավել Կովկասի բնության հիմնադրամի դրամաշնորհային ծրագրի իրականացման տեմպերը:

Սահմանել պատշաճ հսկողություն Ազգային պարկի հետ կնքված պայմանագրերից բխող պարտավորությունների կատարման նկատմամբ:

«Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ին

Կատարել «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի և գնումների գործընթացը կարգավորող իրավական ակտերով սահմանված պահանջները՝ բացառելով շահերի բախումները և Ազգային պարկի հետ փոխկապակցված անձանց հետ գործարքների իրականացումը:

Ծրագրերի բյուջետային հայտերով նախատեսել ծրագրերի իրականացման համար անհրաժեշտ, հիմնավորված ֆինանսական միջոցներ:

Ձեռնարկել համապատասխան միջոցներ հողօգտագործներից վարձավճարները ժամանակին գանձելու ուղղությամբ:

Միջոցներ ձեռնարկել վարձավճարներից գոյացած պարտքերի գանձման ուղղությամբ և լուծել պայմանագրային պարտավորություններն անբարեխղճորեն կատարող վարձակալների հետ կնքված պայմանագրերը:

Ազգային պարկին կատարված մուծումները պարզաբանել՝ հողօգտագործողների կողմից կատարված վճարումները նվազեցնել վերջիններիս պարտքերից, իսկ չպարզաբանված մուծումները հետ վերադարձնել:

Կառուցապատման իրավունքի տրամադրման մասին պայմանագրերում կատարել փոփոխություններ՝ նախատեսելով վճարումների կատարման հստակ ժամանակացույցներ:

Ապահովել անտառանյութի իրացման (վաճառքի) մրցակցային պայմաններ:

«Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ին

Պայմանագրերով նախատեսված աշխատանքներն իրականացնել «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված ընթացակարգերին համապատասխան:

Վերանայել հողամասի կառուցապատման իրավունքով տրամադրված պայմանագրերը:

Հետևողական լինել պայմանադիր մյուս կողմի պայմանագրային պարտավորությունների կատարման նկատմամբ

«Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի գ) կետի համաձայն, մեկամսյա ժամկետում ՀՀ վերահսկիչ պալատին գրավոր տեղեկատվություն տրամադրել ընթացիկ հաշվետվությունում ամրագրված՝ հայտնաբերված խախտումները վերացնելու վերաբերյալ:

ԱՌԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

**ՀՀ վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2017 թվականի հուլիսի 2-ի թիվ 7/8
որոշման հիման վրա իրականացվող վերահսկողության ընթացքում
հայտնաբերված փաստերի վերաբերյալ արձանագրության**

ՀՀ կառավարության 2017թ. հունվարի 18-ի N205-Ն որոշմամբ հաստատվել է <<Սևան>> ազգային պարկի 2007-2011 թվականների կառավարման պլանը, որից հետո, մինչև օրս նոր կառավարման պլան չի կազմվել: Տեղեկացնում են, որ համաձայն <<Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին>> ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի, բնության հատուկ պահպանվող տարածքների կառավարման պլանը կազմվում է լիազորված պետական մարմնի հաստատած մեթոդական ցուցումների հիման վրա: ՊՈԱԿ-ը 2017թ. մարտի 30-ին դիմել է ՀՀ բնապահպանության նախարարություն՝ մեթոդական ցուցումները տրամադրելու խնդրանքով և 04.04.2017թ.-ին ՀՀ բնապահպանության նախարարության կողմից դրանք տրամադրվել են ՊՈԱԿ-ին, սակայն կառավարման պլան կազմելու համար գումարներ չեն հատկացվել, իսկ դրա կազմումը կապված է մեծ գումարների հետ, քանի որ <<Սևան>> ազգային պարկի և համայնքների միջև առկա են բազմաթիվ սահմանային խնդիրներ, որոնք հստակեցնելու համար պետք է իրականացվեն չափազրույթներ, ինչի համար կպահանջվի շուրջ 38.0 միլիոն դրամ գումար: Իսկ պլանի մյուս ելակետային դրույթների հավաքագրումն ընթացքի մեջ է: Բացի այդ, մշակվել և ՀՀ կառավարություն է ներկայացվել <<Սևան>> ազգային պարկի բարեփոխումների և զարգացման ռազմավարությունը և 2018-2023թթ. Միջոցառումների ծրագիրը, համաձայն որի նախատեսված է կառավարման պլանի մշակում՝ 2019 թվական 4-րդ եռամսյակում: Համաձայն նշված ծրագրի կառավարման պլանի կազմման համար անհրաժեշտ ֆինանսական ծախսը կազմում է 73.6 միլիոն դրամ: Ուստի <<Սևան>> ազգային պարկի նոր կառավարման պլանը ծրագրում նախատեսված ժամկետներում կկազմվի՝ անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցներ հատկացվելու պարագայում:

Եկամուտների և ծախսերի վերաբերյալ

Կազմակերպության եկամուտների և ծախսերի տարեկան նախահաշիվները կազմվում են դրամարկղային մեթոդով, հետևաբար պլանային և փաստացի ցուցանիշների համադրումը նույնպես կատարվում է նշված մեթոդով:

Քանի որ 2016թ. և 2017թ. փաստացի եկամուտները արտացոլվել են դրամարկղային մեթոդով, իսկ որպես փաստացի ծախսեր ցույց են տրվել հաշվեգրված ծախսերի գումարները՝ 2016թ. համար 453214,9 հազար դրամ, 2017թ. համար 524369,5 հազար դրամ, հարկ են համարում արձանագրության համապատասխան բաժնում ներառել նաև ծախսերի փաստացի դրամարկղային ցուցանիշները՝ 2016թ. համար 428545,3 հազար դրամ, 2017թ. համար 515038,6 հազար դրամ: Վերը նշված մոտեցման անտեսումը փաստացի դրամարկղային եկամուտների և ծախսերի համադրման ընթացքում անհնարին է դարձնում ճիշտ վերլուծություն կատարելը՝ առաջացնելով պարզ թվաբանական անճշտություններ:

Աշխատավարձի վերաբերյալ

Դրամաշնորհային պայմանագրի համաձայն դրամաշնորհը տրամադրվում է <<Սևան>> ազգային պարկի պահպանության, պարկում գիտական ուսումնասիրությունների, անտառտնտեսական աշխատանքների կատարման ծառայությունների>> իրականացման նպատակով: Նշված ծառայությունները 2017թ. կատարվել են ամբողջ ծավալով, ինչը հաստատվում է վերադաս մարմին ներկայացված հաշվետվություններով: 2017թ.-ին ՊՈԱԿ-ը ստացված դրամաշնորհային գումարը՝ 249355,6 հազար դրամ ամբողջությամբ ուղղել է աշխատավարձի փաստացի վճարման, այսինքն աշխատավարձի գծով դրամարկղային ծախսերը փաստացի կազմել է 249355,6 հազար դրամ՝ անկախ հաստիքացուցակի հիման վրա կատարած 235713,5 հազար դրամ հաշվեգրված ծախսերի:

Արձանագրած 13642.1 հազար դրամը հաստիքացուցակով առաջացած տարբերությունն է: 249 355.6 հազար դրամ աշխատավարձ է նախատեսվել, 249355.6 հազար դրամ էլ վճարվել է: Թեև, համաձայն 2017 թվականի համար հաստատված հաստիքացուցակի ունեցել ենք թափուր հաստիքներ, սակայն դրա փոխարեն, ՊՈԱԿ-ի կանոնադրական խնդիրները լուծելու նպատակով աշխատանքի են ընդունվել այլ աշխատակիցներ, արդյունքում աշխատավարձի ֆոնդի տնտեսում չի եղել, այն ամբողջովին ծախսվել է աշխատավարձի և արձակուրդային վճարների վճարման համար:

Տեղեկացնում եմ նաև, որ ՀՀ պետական բյուջեից ՊՈԱԿ-ին գումարը հատկացվել է որպես դրամաշնորհ՝ ««Պարկի տարածքի բնական էկոհամակարգերի լանդշաֆտային ու կենսաբանական բազմազանության գենոֆոնդի, բնության ժառանգության, պահպանություն/պաշտպանություն ազգային պարկի ամբողջ տարածքում, հակահրդեհային միջոցառումներ, գիտական ուսումնասիրություններ և անտառտնտեսական միջոցառումներ»» ծառայությունների իրականացման համար, ինչն ամբողջությամբ իրականացվել է: Պետության կողմից ֆինանսավորված բոլոր ծառայությունները ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվել են պատշաճ մակարդակով: Որպես դրամաշնորհ ստացված գումարի բաշխումը արտացոլվում է տվյալ տարվա ծախսերի և եկամուտների նախահաշվում, որը անհրաժեշտությունից ելնելով ենթակա է փոփոխության, իսկ այս պարագայում նախահաշվով նախատեսված հոդվածներից շեղումներ չեն եղել, գումարը նախատեսված է եղել որպես աշխատավարձ, աշխատավարձ էլ վճարվել է: Գումարը կարող էր տնտեսվել և վերադարձվեր պետությանը այն պարագայում, եթե պետության կողմից սահմանված ծառայությունները չկատարվեին, կամ կատարվեին թերի, ՊՈԱԿ-ի կողմից աշխատանքների իրականացման վերաբերյալ հաշվետվությունները չընդունվեին, կամ ընդունվեին մասամբ, իսկ այս պարագայում պետության կողմից ֆինանսավորված ծառայությունները ամբողջությամբ իրականացվել են, իսկ ՊՈԱԿ-ի կողմից կատարված աշխատանքների հաշվետվություններն ընդունվել են:

Ինչ վերաբերում է ««Սևան»» ազգային պարկ»» ՊՈԱԿ-ի կանոնադրության 27-րդ կետի 15-րդ ենթակետին՝ կազմակերպության տեղամասերի պահաբաժինների պահպանությունն իրականացնող անձնակազմի թվաքանակի հաշվարկման նորմաներին, կազմակերպության հսկողական գործառույթ իրականացնող անձնակազմի աշխատավարձերի հաշվարկման և խրախուսման չափորոշիչներին, տեղեկացնում եմ, որ դեռևս 2008թ.-ին, ««Բնական պաշարների կառավարման և չքավորության նվազեցման»» ծրագրի շրջանակներում մշակվել է ««Սևան»» և ««Դիլիջան»» ազգային պարկերի պահաբաժինների առանձնացման չափորոշիչները, պահաբաժիններում ««Սևան»» և ««Դիլիջան»» ազգային պարկ»» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների հսկողական գործառույթներ իրականացնող անձնակազմի ծառայողական պարտականությունները, աշխատավարձի, լրացուցիչ աշխատավարձի, հավելավճարի հաշվարկման և խրախուսման չափորոշիչները սահմանելու, ինչպես նաև ««Սևան»» և ««Դիլիջան»» ազգային պարկերի տարածքներում շուրջօրյա հսկողության իրականացման վերաբերյալ կարգերը (կցվում են): Հարկ եմ համարում նշել, որ նույն ծրագրի շրջանակներում մշակվել է 35 իրավական ակտեր՝ այդ թվում նաև ««Սևան»» և ««Դիլիջան»» ազգային պարկ»» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների կանոնադրությունները: Նշված 35 ակտերից հաստատվել են միայն ՊՈԱԿ-ների կանոնադրությունները և ««Սևան»» ազգային պարկ»» ՊՈԱԿ-ի մասնաճյուղերի կանոնադրությունները, իսկ մնացած կարգերը բազմիցս քննարկվել են, սակայն դրանք չեն հաստատվել: Ինչ վերաբերում է արձանագրության մեջ նշված չափորոշիչներին, տեղեկացնում եմ, որ կարգը ներկայացվել է և ՀՀ բնապահպանության նախարարություն, և Սևանա լճի հիմնահարցերի հանձնաժողովին, բազմիցս քննարկվել են, սակայն տվյալ կարգերի ընդունման դեպքում անհրաժեշտություն էր առաջանալու ներգրավել հավելյալ ֆինանսական միջոցներ՝ շուրջօրյա հսկողություն իրականացնելու համար, իսկ պետության կողմից տրամադրվող ֆինանսական միջոցները չեն բավականացնի տվյալ համակարգի ներդրման համար, հետևաբար կարգի ընդունումը տարաժամկետով է մինչև համապատասխան ֆինանսական միջոցներ հատկացվելը: Հարկ եմ համարում հայտնել, որ նշված կարգի ներդրման

համար անհրաժեշտ կլինեն պետության կողմից 3 անգամ ավել ֆինանսական միջոցների հատկացում:

Գիտական և անտառվերականգնման աշխատանքների վերաբերյալ

2016 և 2017 թվականների ընթացքում 42700.0 հազար դրամի շրջանակներում (ստուգող խմբի կողմից արձանագրված 43700.0 հազար դրամի փոխարեն) իրականացվել է գիտական և անտառտնտեսական աշխատանքներ: Նշված բոլոր ծառայություններն ու աշխատանքները ձեռք են բերվել գնումների մասին ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան ընթացակարգերի միջոցով: Ինչ վերաբերում է արձանագրության մեջ նաև ներառված 1000.0 հազար դրամին, նշված գումարով ձեռք են բերվել ապրանքներ՝ պատրաստի միկրոբիոլոգիական միջավայրեր: Բոլոր ընթացակարգերին մասնակցել են մեկական կազմակերպություն և ճանաչվել հաղթողներ:

Հարկ է նշել, որ գիտական ուսումնասիրությունների համար ՊՈԱԿ-ը նախատեսել է ֆինանսական միջոցներ՝ ելնելով ՊՈԱԿ-ի ֆինանսական վիճակից, սակայն իրականում նմանատիպ ուսումնասիրությունների իրականացման համար շատ ավելի մեծ ֆինանսական միջոցներ են անհրաժեշտ: Մինչև 2016 թվականը, ՊՈԱԿ-ում իրականացվել են ավելի լայնածավալ գիտական ուսումնասիրություններ՝ բուսական և կենդանական աշխարհի, ինչպես նաև Սևանա լիճ թափվող գետերի միկրոբիոլոգիական ուսումնասիրություններ, սակայն 2015 թվականին <<Սևանա>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի խորհրդի նիստում քննարկվեց և առաջարկվեց գիտական հետազոտությունները իրականացվեն թեմատիկ և լինեն ավելի առարկայական: Խնդիր դրվեց իրականացնել <<Անտառային արժեքավոր ծառատեսակների՝ սոճենի, թխկի, հացենի, բարդի և այլնի գիտափորձարարական տնկարանի հիմնում և դրանց վեգետացիայի պոտենցիալի ուսումնասիրություն>> և <<Սևանի սիգ, կողակ, բեղլու ձկնատեսակների արհեստական վերարտադրության հնարավորությունների ուսումնասիրություն>>:

2017թ-ին նախատեսվել է 3000,0 հազար դրամ՝ ցերեկային թիթեռների և թռչունների ուսումնասիրման համար, և տվյալ ուսումնասիրության համար աշխատել է պրոֆեսիոնալ մասնագետների խումբ, հիմնականում Ամերիկյան համալսարանի մասնագետներ:

<<Շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների գիտահետազոտական ինստիտուտ>> ՍՊԸ-ի մասով

Ընկերությունը իրականում 2009 թվականին հիմանդրվել է Վահե Գուլանյանի կողմից, սակայն 2010 թվականին արդեն իսկ ընկերության բոլոր բաժնեմասերը փոխանցվել են այլ անձի, ուստի ՊՈԱԿ-ի կողմից 2016 թվականի համար հայտարարված գնման ընթացակարգերին ընկերության մասնակցությունը ՀՀ օրենսդրությանը չէր հակասում: Ընկերությունը գիտական ուսումնասիրությունների ոլորտում բավականին մեծ փորձ ունի և աշխատակազմում ընդգրկված են ոլորտի լավագույն մասնագետներ:

Ինչ վերաբերում է ընկերության կողմից գնման գործընթացներին մասնակցելուն, հայտնում եմ, որ 2 դեպքերում ընկերության մասնակցությունը ընթացակարգերին որևէ ձևով չի հակասել գնումների մասին ՀՀ օրենսդրությանը, ինչ վերաբերում է <<Սևանի սիգ, կողակ, բեղլու ձկնատեսակների արհեստական վերարտադրության հնարավորությունների ուսումնասիրման>> ծառայություններին, որում Վահե Գուլանյանը հաղես է եկել որպես հանձնաժողովի նախագահ, ապա հայտնում եմ. եթե նույնիսկ Գուլանյանի կողմից ինքնաբացարկ հայտարարվեր, միևնույն է դա չէր անդրադառնա ընկերության կողմից ընթացակարգի հաղթող ճանաչվելուն, քանի որ ընթացակարգին մասնակցության հայտ այլ կազմակերպության կողմից չի ներկայացվել, այլ մասնակից չի եղել, ավելին, ընկերությունը ուներ տվյալ ընթացակարգի հրավերով պահանջվող մասնագիտական ներուժն ու փորձառությունը՝ տվյալ ծառայությունը իրականացնելու համար:

Ծառայությունների արդյունքներն ընդունելու վերաբերյալ հայտնում եմ, որ 2016թ.-ին ՊՈԱԿ-ի գիտության գծով տնօրենի տեղակալը հանդիսացել է Վահե Գուլանյանը, հետևաբար ՊՈԱԿ-ի կողմից ձեռք բերվող գիտական ուսումնասիրությունների արդյունքների ընդունումը՝ որպես պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար Վ. Գուլանյանի անմիջական

պարտականությունն էր: Այս պարագայում, Վահե Գուլանյանի՝ որպես պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար հանդես գալը որևէ կերպ չի հակասում <<Գնումների մասին>> ՀՀ օրենսդրությանը: Ինչ վերաբերվում է նրան, որ <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի տնտեսական բաժնի պետ Տիգրան Մնացականյանը հանդիսացել է ընկերության տնօրենը, ապա հայտնում են, որ նշված հանգամանքը ևս որևէ կերպ չի հակասում ՀՀ օրենսդրությանը, ավելին, ընկերությունում կարող էին համատեղության կարգով աշխատել նաև ՊՈԱԿ-ի այլ աշխատակիցներ: Այս դեպքում անհասկանալի է ստուգող խմբի անդրադարձը ընկերության տնօրենի ով լինելուն:

<<Անտառային արժեքավոր տեսակների՝ սոճենի, թխկի, հացենի, բարդի և այլնի գիտափորձարարական տնկարանի հիմնում և դրանց վեգետացիայի պոտենցիալի ուսումնասիրության ծառայություններ>> -ի մասով

Հայտնում են, որ նշված ծառայությունների համար նպատակահարմար վայրը հատկացվել է ՊՈԱԿ-ի կողմից: Ընտրվել է տարածք, որտեղ բացատներ կան, հաշվի է առնվել տարածքում ջրի առկայությունը, հետևաբար թվային տարբերություններ կարող էր լինել սխալ չափագրումների հետ կապված: ՀՀ վերահսկիչ պալատի ստուգող խմբի կողմից կազմված ստուգումների արձանագրությունը ներկայացնելու հետո ՊՈԱԿ-ի կողմից կրկին իրականացվել է նշված տարածքի չափագրում: Թեև ընկերության կողմից իրականացվել են շատ այլ ծախսեր, որոնք նախատեսված չեն եղել գնման պայմանագրում, սակայն կան թերի կատարումներ, ուստի աշխատանքն իրականացրած ընկերության հետ կազմակերպվել են քննարկումներ, որի արդյունքում ընկերությունը պարտավորվել է իր միջոցների հաշվին վերացնել առաջացած շեղումները մինչև 2018թ-ի դեկտեմբերի 31-ը:

Ինչ վերաբերում է 22.05.2014թ -ի մամուլի հրապարակումներին, հայտնում են, որ 2014թ-ին ևս <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվել է նմանատիպ ծրագիր՝ Երանոս գյուղի հարևանությամբ իրականացվել է ծառատունկ, ներկայումս այնտեղ առկա է պուրակ, տեղադրված է ցուցանակ և այն նվիրված է եղեռնի զոհերի հիշատակին:

<<Սևանի սիգ, կողակ, բեղլու ձկնատեսակների արհեստական վերարտադրության հնարավորությունների ուսումնասիրման>> ծառայությունների մասով

<<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի և <<Շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների գիտահետազոտական ինստիտուտ>> ՍՊԸ-ի միջև կնքված պայմանագրի տեխնիկական բնութագրով սահմանված ծառայությունները ՍՊԸ-ի կողմից իրականացվել է պատշաճ մակարդակով և սահմանված ժամկետներում:

Գոյություն ունեցող մանրաձկան արտադրամասը կառուցվել է նշված ծառայությունների մատուցման արդյունքում, ի սկզբանե արտադրամասը ունեցել է 2 հողային ավազան, պլաստիկ վաննաներ, 4 հատ բետոնային ավազաններ՝ շենքի հետնամասում, որտեղից էլ սնուցման ջուրը հոսել է դեպի արտադրամաս: Ծրագրի հիմանական նպատակը գիտափորձն է եղել՝ համոզվելու համար, թե արդյոք հնարավոր է արհեստական վերարտադրել սիգ, կողակ և բեղլու ձկնատեսակները, ինչ արագությամբ և ինչ պայմաններում են աճում նշված ձկնատեսակները, սակայն դրա համար լայանձավալ հաշվետվություն չի նախատեսվել: Կատարված փորձերի արդյունքում պարզվել է, որ հնարավոր է Սևանի սիգ, բեղլու ձկնատեսակների արհեստական վերարտադրությունը: Հաշվի առնելով, որ <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ն ունի 1 ձկնաբան-ձկնաբույժ և տվյալ աշխատակիցը միայնակ իր ուժերով չէր կարող իրականացնել տվյալ ծավալի աշխատանքներ, հետևաբար աշխատանքները իրականացվել են մրցութային կարգով, իսկ ՊՈԱԿ-ի գիտության բաժնի աշխատակիցները մասնակցել են կատարված փորձերին և հսկողություն են իրականացրել, ինչպես նաև ծանոթացել արդյունքներին: Աշխատանքներ են տարվել Սևանի կողակի հետ կապված, սակայն դրական արդյունք չի տվել, քանի որ հայթհայթված ձկնկիթը արհեստական պայմաններում նորմալ չի ինկուբացվել: Գիտափորձը ցույց է տվել, որ բացի կողակից, մյուս բոլոր տեսակների մասով հնարավոր է

իրականացնել արհեստական վերարտադրություն: ՊՈԱԿ-ը գտնում է, որ գիտափորձը բավականին մեծ նշանակություն ուներ և <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի համար, և պետության համար, քանի որ նման գիտափորձ առաջին անգամ էր իրականացվում, որը որ հնարավորություն տվեց ՊՈԱԿ-ին մշակելու Սևանի կողակի արհեստական վերարտադրման այլ մեթոդ, որը ներկայումս շատ արդիական է և քննարկումների փուլում է: Ստուգման արձանագրության մեջ նշված է, որ հողաշեն կամ բետոնային ավազանները բացակայում են, սակայն դրա պատճառն այն է, որ աշխատանքի ընթացքում կառուցված 4 բետոնե ավազանները չեն ապահովել անհրաժեշտ ջրի քանակությունը և բուժարանը կանգնել է ջրի սակավության խնդրի առաջ, այդ իսկ պատճառով ՊՈԱԿ-ի կողմից 4 բետոնե ավազանները քանդվել են և պատրաստվել է 1 հողային ավազան (լճակ), որպեսզի բուժարանն ապահովվի անհրաժեշտ քանակությամբ ջրով: Հողային ավազաններից 1-ը այժմ կա, իսկ մյուսը քանդվել է, տարածքը հարթեցվել է և տարածքում ժամանակավոր լցված են Սևանա լճի ջրածածկվող անտառտնկարկների մաքրումից առաջացած բիոմասսան (արմատները և ճյուղիկները)՝ հետագայում դրանք վերամշակելու և բիովառելիք ստանալու համար: ՍՊԸ-ի հետ քննարկվել է ավազանների նախկին տեսքի բերելու հարցը և ընկերությունը չի առարկել անհրաժեշտության դեպքում նախկինում կառուցած ավազանները իր միջոցներով վերականգնել, պայմանով, որ կուտակված բիոմասսան ՊՈԱԿ-ի կողմից տարածքից դուրս բերվի: Տեղեկացնում են նաև, որ <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ը նախատեսում է տվյալ ձևան արտադրամասում նոր տեխնոլոգիաների կիրառմամբ իրականացնել Սևանի կողակի ձկնկիթի ինկուբացիա:

Պատրաստի միկրոբիոլոգիական միջավայրեր

<<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ն ունի լաբորատորիա, ունի հիդրոկենսաբան և ստանդարտ լաբորատոր հետազոտությունների համար անհրաժեշտ միկրոբիոլոգիական միջավայրերը ստեղծվում են տվյալ մասնագետի կողմից, սակայն 2016 թվականի ընթացքում անհրաժեշտություն է առաջացել հավելյալ ոչ ստանդարտ հետազոտությունների իրականացման, հետևաբար նաև հավելյալ միկրոբիոլոգիական միջավայրերի անհրաժեշտություն է առաջացել: Մեկ մասնագետը ժամանակի առումով չէր կարող հասցնել համապատասխան միջավայրեր ստեղծել, ուստի ՊՈԱԿ-ը նպատակահարմար է գտել դրանք ձեռք բերել պատրաստի վիճակում: Ինչ վերաբերում է ստուգող խմբի կողմից արձանագրած միկրոբիոլոգիական միջավայրերի շուկայական գնին, տեղեկացնում են. գուցե հնարավոր լիներ շուկայում գտնել նշված գնով, սակայն պահպանելով Գնումների մասին ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված պահանջները, կազմակերպվել է համապատասխան ընթացակարգ, որին մասնակցել է միայն նշված ընկերությունը և առաջարկած գինը նախահաշվային գնից բարձր չի եղել, ուստի հնարավոր չէր այլ կազմակերպությունից ձեռք բերել:

<<Բիոպրոյեկտ>> ՍՊԸ-ի մասով

2016թ-ին ընկերության կողմից անտառտնկման աշխատանքներ են իրականացվել 9000,0 հազար դրամ արժեքով: Ստուգող խմբի կողմից արձանագրած <<Բիոպրոյեկտ>> ՍՊԸ-ի տնօրենի և հիմնադրի անունները մատնանշելը անհասկանալի է: Ինչ վերաբերում է տվյալ աշխատանքների իրականացման ժամանակահատվածում ՍՊԸ-ի ունեցած միակ աշխատակցի 2 ընկերություններում միաժամանակ աշխատելու հանգամանքին, ինչպես նաև տվյալ աշխատակցի՝ ՊՈԱԿ-ի տնտեսական բաժնի պետ Տ. Մնացականյանին ազգակից լինելու հանգամանքին, հայտնում են, որ նշված հանգամանքները որևէ ազդեցություն չեն ունեցել աշխատանքները պատշաճ որակով և նախատեսված ժամանակահատվածում իրականացնելու համար և չեն հակասում ՀՀ օրենսդրության պահանջներին: Հայտնում են նաև, որ Սիմոն Մնացականյանը աշխատել է որպես բուսաբան և աշխատանքները ամբողջությամբ իրականացվել են <<Բիոպրոյեկտ>> ՍՊԸ-ի կողմից, գնման պայմանագրին համապատասխան: Նշված աշխատանքները ՊՈԱԿ-ի աշխատակիցների կողմից իրականացնելու եզրահանգումը անհիմն է:

Ինչ վերաբերում է Սևանի մասնաճյուղի Ախթամար և Մարտունի մասնաճյուղի Երանոս տեղամասերում անտառտնկարկների վիճակին, հայտնում են, որ <<Սևան>> ազգային պարկ>>

ՊՈԱԿ-ը ծառատունկ իրականացնելու համար ընտրում է տարբեր հատվածներ և տարբեր ծառատեսակներ՝ դրանց աճի առավել նպատակահարմար վայրերը գտնելու համար: Հետևաբար ընտրված տարածքների արդյունքում Մարտունու մասնաճյուղում նշված տեսակը ցուցաբերել է աճման բարձր տեմպեր, իսկ Սևանի մասնաճյուղի Ախթամարի տեղամասում աճման ցածր տեմպեր, ինչը պայմանավորված է եղել տարածքի սակավաջրության հետ: Նշվածի արդյունքում արձանագրվել է, որ Ախթամար տեղամասի նշված հատվածում նպատակահարմար չի բարդու տնկիների աճեցումը: Ընկերության կողմից տվյալ տարում աշխատանքը կողմերի միջև կնքված գնման պայմանագրին համապատասխան ամբողջությամբ իրականացվել է, ինչի մասին է վկայում արդյունքների հանձման-ընդունման արձանագրությունը:

Հարկ եմ համարում տեղեկացնել, որ <<Սևան>> ազգային պարկի տարածքում ամեն տարի իրականացվող ծառատնկումների շնորհիվ այսօր արդեն գոյություն ունի երիտասարդ անտառաշերտ:

Բիոզուգարանների մասով

<< Կառավարության 28.04.2011թ. N527-Ն որոշմամբ 2011 թվականին ստեղծվել են Սևանի հանրային թիվ 1 և 2 լողափերը: Հանրային լողափերի կառուցումը իրականացվել է <<Նաիրիշին>> ԲԲ ընկերության կողմից: Նույն ընկերության կողմից կառուցապատման շրջանակներում հանրային լողափերում 2011թ-ին տեղադրվել են թվով 12 բիոզուգարաններ: << Կառավարության 07.06.2012թ-ի N752-Ն որոշմամբ ստեղծվեց թիվ 3 հանրային լողափը՝ թիվ 1 հանրային լողափին կից: Լողափնյա 1 սեզոնի ընթացքում պարզ դարձավ, որ նշված բիոզուգարանները բավարար չէին մեծաքանակ հանգստացողներին սպասարկելու համար: 2015 թվականին, ՄԱԶԾ ԳԷՀ ՓԴ ծրագրի շրջանակներում <<Բիոս>> բնապահպանական հասարակական կազմակերպության կողմից թիվ 1 և 2 հանրային լողափերի բիոզուգարանների զուգարանակոնքերը հանվեցին, իսկ հիմնականիսքների մեջ հավաքվեցին Կովկասյան զուգարանակոնքեր, որտեղից ջուրը հոսում էր հատուկ նախատեսված կենսաբանական տարաներ, որտեղ անցնում էր կենսաքիմիական մշակումներ: Այսպիսով թիվ 1 և 2 հանրային լողափերից հանված թվով 12 տորֆային բիոզուգարանների զուգարանակոնքերը տեղափոխվեցին ՊՈԱԿ-ի պահեստ, ինչն էլ արձանագրվել է ստուգող խմբի կողմից: Այսօրվա դրությամբ 3 հանրային լողափերում առկա են 18 զուգարաններ:

Ինչ վերաբերում է ՊՈԱԿ-ի գրասենյակի տարածքում առկա բիոզուգարաններին, որոնք հանդիսանում են տնօրեն Վահե Գուլանյանի անձանական գույքը, դրանք գրասենյակի տարածք են տեղափոխվել 2014թ-ին: Մինչ այդ, հանգստի սեզոնին վերը նշված ընկերության կողմից տեղադրված զուգարանների հետ միասին դրանք տեղադրված են եղել հանրային լողափերում, սակայն ՊՈԱԿ-ի գույքը չեն հանդիսացել:

Ընկերության կողմից բիոզուգարանները այլ կազմակերպություններին վարձակալությամբ տրամադրելը <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ին չի վերաբերում, ինչպես նաև գտնում եմ, որ դրա վերաբերյալ արձանագրությունում կատարված անդրադարձը անհիմն է:

<<Նաիրի-Նունե>> ՍՊԸ-ի մասով

<<Նաիրի-Նունե>> ՍՊԸ-ի կողմից 2017թ.-ին իրականացված անտառտնկաման աշխատանքների վերաբերյալ հայտնում եմ, որ թեև <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ն ունի տնկարան, սակայն նշված քանակով տնկիներ չունեի, իսկ առկա տնկիները ենթակա չէին տվյալ տարում տնկման, ուստի ծառատունկն իրականացվել է գնման ընթացակարգի արդյունքում: Հարկ եմ համարում նշել, որ ՊՈԱԿ-ը ևս այն կարծիքին է, որ տնկիներ ձեռք բերելու համար գումար չծախսվի, այդ իսկ պատճառով ՊՈԱԿ-ը 2018թ-ին նախատեսել է ծառատունկը իրականացնել սեփական միջոցներով, սեփական տնկարանից: Ինչ վերաբերում է ՊԵԿ-ի տեղեկատվությանը՝ հայտնում եմ, որ ՊՈԱԿ-ը նման տեղեկատվություն չունի, սակայն փաստն այն է, որ ծառատունկը ՍՊԸ-ի կողմից իրականացվել է պատշաճ մակարդակով և սահմանված քանակով:

<<Կարեն Աղաբաբյան Էռնեստի>> ԱԶ-ի մասով

<<Կարեն Աղաբաբյան Էռնեստի>> ԱԶ-ի կողմից, համաձայն ՊՈԱԿ-ի հետ կնքված գնման պայմանագրի, պրոֆեսիոնալ ձևով իրականացվել են տարածքի ցերեկային թիթեռների և թռչունների մոնիթորինգ, ինչի վերաբերյալ հաշվետվությունների հայերեն և անգլերեն տարբերակները ներկայացվել է ՊՈԱԿ-ին: Անգլերեն տարբերակները ԱԶ-ի կողմից ներկայացվել են 2017թ. նոյեմբերի 1-ին (էլ. Փոստով ուղարկելու վերաբերյալ կցվում է), իսկ հայերեն հաշվետվությունները ներկայացվել են 2018թ. հունվարի 11-ին (էլ. Փոստով ուղարկելու վերաբերյալ կցվում է): Պայմանագրով սահմանված ծառայությունները կատարվել են ամբողջությամբ, ուստի որևէ գումար ենթակա չէ վերականգման: Հարկ եմ համարում նշել, որ իրականում նմանատիպ ծառայության արժեքը 3000.0 հազար դրամից շատ ավելին արժե, և դեռ հարց է, նպանատիպ որակի ծառայություններ այլ մեկը կարող էր մատուցել, թե ոչ, քանի որ տվյալ ուսումնասիրության համար աշխատել է պրոֆեսիոնալ մասնագետների խումբ (Հաշվետվությունը կցվում է):

Հողօգտագործման մասով

Ստուգող խմբի կողմից արձանագրած <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի կողմից ցուցաբերած ոչ միատեսակ, անհավասար մոտեցման և որոշ դեպքերում միայն գումարի բռնագանձման պահանջով դատարան դիմելու դիտարկմանը առարկելով, հայտնում եմ հետևյալը.

<<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ը երբևէ չի ցուցաբերել կողմնակալ, կամ անհավասար մոտեցում վարձակալների նկատմամբ, այլ առաջնորդվել է ՀՀ քաղաքացիական և այլ օրենսգրքերի պահանջներով, ինչպես նաև <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի և ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց միջև կնքված պայմանագրերով: Ստորև ներկայացնում եմ հիմնավորումները, համապատասխան օրինակներով.

1. Պետական սեփականություն հանդիսացող հողամասի կառուցապատման իրավունքի տրամադրման մասին պայմանագրով սահմանված է, որ վարձակալը վարձավճարները պետք է վճարի տարեկան կտրվածքով, իսկ պայմանագիրը վարձավճարների ոչ բարեխիղճ կատարելու մասով վաղաժամկետ լուծելու հիմքերից է պայմանագրով սահմանված վճարման ժամկետը լրանալուց հետո վարձակալի կողմից 2 անգամից ավել վճարում չկատարելը: Վերը նշվածից հետևում է, որ կառուցապատման իրավունքի տրամադրման մասին պայմանագիրը վաղաժամկետ լուծելու պահանջով դատարան դիմելու համար անհրաժեշտ է 2 տարի սպասել, մինչև վարձակալը 2 անգամից ավել կետանց թույլ տա, ինչն էլ հանդսանում է դատարան միայն գումարի բռնագանձման պահանջով դիմելու պատճառներից մեկը: Նշված խնդիրը կարգավորելու համար <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ում քննարկումներ են իրականացվել վարձավճարների մասով հստակ ժամանակացույց սահմանելու վերաբերյալ պայմանագրերում երկկողմանի փոփոխություններ կատարելու նպատակով:

2. Պայմանագիրը վաղաժամկետ լուծելու հայցով դատարան չդիմելու պատճառ է հանդիսանում նաև այն, որ, մինչև հայցով դատարան դիմելը, պետք է նաև պահպանել արտադատարանական կարգը, այն է՝ պայմանագրի վաղաժամկետ լուծելու առաջարկ ուղարկել կողմին՝ հնարավորություն տալով հայտնել իր դիրքորոշումը, իսկ <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ը պայմանագիրը վաղաժամկետ լուծելու հիմքերի առկայության դեպքում գրեթե բոլոր անբարեխիղճ վարձակալներին ուղարկել է պայմանագրերը վաղաժամկետ լուծելու առաջարկներ, բացառությամբ սնանկության գործընթացում գտնվող կազմակերպությունների, կամ անհատների, իսկ վերջիններիս վերաբերյալ ՊՈԱԿ-ը համապատասխան դատարաններին է ներկայացրել սնանկության վարույթում որպես պահանջատեր գրանցվելու դիմումներ: Ուղարկված առաջարկների մեծ մասը հետ է վերադարձվել <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ՝ չպահանջված, անհայտ, տեղափոխված, փակ դուռ, մահացած, մերժված, սխալ հասցե նշումներով, ինչը հաստատվում է նաև ծրարների հետ ծանուցումներով: Չնայած թվարկված պատճառներին, <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ը գումարի բռնագանձման և պայմանագիրը վաղաժամկետ լուծելու պահանջներով դիմել է դատարան, սակայն հայցը բավարարվել է մասնակի՝ գումարի բռնագանձման պահանջը բավարարվել է, իսկ պայմանագիրը վաղաժամկետ լուծելու պահանջը մերժվել է, քանի որ դատարանը արձանագրել է, որ հայցվորի

կողմից պատասխանողին ուղարկված պայմանագիրը վաղաժամկետ լուծելու առաջարկը ստանալու վերաբերյալ չի ներկայացել հիմնավոր ապացույց (առաջարկները հետ են վերադարձվել չպահանջված և մերժված նշումներով, օրինակ՝ քաղաքացիական գործեր թիվ ԳԴ4/1621/02/17 և ԳԴ1/0325/02/17):

Նշված խնդիրը կարգավորվում է նաև ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 466 և 468 հոդվածներով, ինչպես նաև առկա է ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի 19.10.2012թ-ի ԵՇԴ/1103/02/11 գործով որոշումը, ըստ հայցի Արմեն Տիշինյանի ընդդեմ Հմայակ Խաչատրյանի: Ստեղծված իրավիճակից երևում է, որ <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ը ոչ թե ցուցաբերել է ոչ միատեսակ և անհավասար մոտեցում նույն հանգամանքների պարագայում, այլ պարզապես խուսափել է ավելորդ պետական տուրքի վճարումից և անարդյունավետ աշխատանք կատարելուց:

Արձանագրության մեջ նշված թվով 70 վարձակալների մասով ՊՈԱԿ-ը անգործություն չի դրսևորել: Առդիր ցանկում ներկայացված են նշված հիմնավորումները (կցվում է):

Լավանդա սիթիի մասով - ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանում քննվող թիվ ԳԴ4/0253/02/11 քաղաքացիական գործով ըստ հայցի <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի ընդդեմ Արայիկ Հայրապետյանի, Երրորդ անձ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևանի քաղաքապետարան գումարի բռնագանձման պահանջի մասին և ըստ հակընդդեմ հայցի Արայիկ Հայրապետյանի ընդդեմ <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի՝ պայմանագիրը լուծելու պահանջի մասին, 2011թ.-ից սկսած դատարանում վիճարկվել է գումարի չափը, տրամադրված տարածքի չափերը և պայմանագիրը լուծելու պահանջները: Արդյունքում ՀՀ վճռաբեկ դատարանի թիվ ԳԴ4/0253/02/11 վճռի համաձայն պայմանագիրը լուծվել է, իսկ մնացած պահանջների մասով գործն ուղարկվել է ստորադաս դատարան՝ նոր քննության: Գործի քննության ընթացքում, Արայիկ Հայրապետյանի և տնակների սեփականատերերի հետ բազմաթիվ անգամներ արտադատարանական կարգով բանակցել ենք՝ խնդրին վերջնական լուծում տալու համար: Արայիկ Հայրապետյանը բանակցությունների ընթացքում պնդել է, որ մեր կողմից ներկայացված գումարի չափը խիստ վիճելի է, քանի որ ժամանակի ընթացքում տարածքի զգալի մասը ջրածածկվել է և պետք է կատարվի վերահաշվարկ, սակայն նույնպես կողմերիս միջև համաձայնություն ձեռք չբերվեց: Իսկ բանակցությունների մյուս կողմ հանդիսացող սեփականատերերը իրենց մտահոգություններն էին հայտնում հողի նկատմամբ իրենց իրավունքի անորոշության վերաբերյալ, հետևաբար պատրաստակամություն հայտնեցին նշված խնդրին լուծում տալու և վարձակալության իրավունք ձեռք բերելու: Արդյունքում ձեռք բերվեց համաձայնություն, որով սեփականատերերը պետք է համամասնորեն վճարեն նախկինում կուտակված վարձավճարների գումարները՝ կնքելով <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի հետ հողի վարձակալության պայմանագրեր: Վերոգրյալից հետևում է, որ կողմերիս միջև կնքված հաշտությունը բնավ էլ պահանջի զիջում չէ, այլ ընդհակառակը՝ <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ը ամբողջությամբ կհավաքագրի տվյալ գումարը, իսկ հետագայում, նոր կնքված պայմանագրերի համաձայն, 1 քմ-ի համար սահմանվող արժեքը մի քանի անգամ կգերազանցի Արայիկ Հայրապետյանի հետ կնքված պայմանագրով նախատեսված 1 քմ-ի դիմաց 14 ՀՀ դրամ արժեքին: Հաշտության համաձայնությունը արդեն իսկ տվել է իր դրական արդյունքը, քանի որ սեփականատերերից մի քանիսի հետ արդեն ձեռք է բերվել պայմանավորվածություն, և պատրաստվում ենք կնքել վարձակալության նոր պայմանագրեր:

08.01.2016թ. և 09.01.2017թ.-ին ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Ներքին Գետաշեն գյուղի բնակչուհի Արմանուշ Դավթյանի հետ կնքված 64 քմ. ամսական 100.0 հազ. ՀՀ դրամով վարձակալության պայմանագիր կնքելու վերաբերյալ հայտնում են, որ նշված տարածքը ավելի նպատակահարմար է և տնտեսապես ավելի շահավետ Մարտունու մասնաճյուղի բնականոն աշխատանքը ապահովելու նպատակով, քանի որ <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ը տարածքը շահագործում է միայն վճարելով 100.0 հազ. ՀՀ դրամի չափով որպես վարձավճարի գումար, որից պահում է կատարվում գումարի 10%-ի չափով որպես եկամտային հարկի գումար և առանց որևէ ընթացիկ վերանորոգման կամ կոմունալ սպասարկման ծախսերի վճարի: Վերոնշյալ փաստը հիմնավորելու համար հարկ են համարում նշել, որ <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ը Սևանի մասնաճյուղում, բացի կոմունալ վճարումներից, շենքի միայն տանիքի վերանորոգման

համար 2016թ. ծախսել է շուրջ 2 միլիոն ՀՀ դրամ, իսկ Վարդենիկի մասնաճյուղի շենքի բնականոն մաշվածության հետևանքով առաջացած վերանորոգման ծախսերը հոգալու համար ծախսվել է շուրջ 1.9 միլիոն ՀՀ դրամ: Երկու դեպքում էլ միայն վերանորոգման ծախսերը անհամեմատ շատ են կազմում, քան վարձակալած տարածքի վարձավճարի գումարը: Պայմանագիրը չի հակասում որևէ օրենսդրական ակտի:

Սահմանների վերաբերյալ

Սահմանների վերաբերյալ խմբի կողմից արձանագրածի վերաբերյալ <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ը առարկություն չունի, ավելին, ՊՈԱԿ-ը համակարծիք է ստուգող խմբի հետ:

Չպարզաբանված մուծումներ

ՊՈԱԿ-ում չպարզաբանված մուծումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը պարբերաբար վերանայվում է, ճշգրտվում են այլ անձի կողմից որևէ հողօգտագործողի համար կատարված վճարումները, պայմանագրերի համարները և այլն: Ինչ վերաբերում է <<Ռենեսանս փրոֆիթ>> ՍՊԸ-ին, նշված կազմակերպությունը չունի ՊՈԱԿ-ի հետ կնքված պայմանագիր, սակայն փաստացի ունի պետությունից մասնավորեցված գույք և ՀՀ հողային օրենսգրքի 118 հոդվածի 4-րդ մասով տիրապետում է նաև համապատասխան հողամասին և վճարել է փաստացի տիրապետման համար:

Սևանա լճի ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրման աշխատանքների վերաբերյալ

Համաձայն ՀՀ բնապահպանության նախարարության և <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի միջև 02.10.2017թ.-ին կնքված ՀՀ-ԴՇ-17/11 պայմանագրի, Սևանա լճի ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրման ծառայությունների իրականացման համար, որպես դրամաշնորհ ՊՈԱԿ-ին տրամադրվել է 83 875.0 հազար դրամ գումար:

Մաքրման աշխատանքների իրականացման համար ՊՈԱԿ-ի կողմից ընթացակարգի անտեսելու վերաբերյալ հայտնում եմ. ՀՀ կառավարության 24.08.2017թ. N1052-Ն որոշման ընդունումից անմիջապես հետո, երբ արդեն իսկ պարզ դարձավ, որ մաքրումներն իրականացվելու են <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի կողմից, ՊՈԱԿ-ը, հաշվի առնելով ժամանակի սղությունը, <<Արտնաուկա>> ՍՊԸ-ի միջոցներով անհապաղ ձեռնամուխ եղավ մաքրման աշխատանքներին, քանի որ ժամանակ էր պահանջվելու մինչև նշված որոշումն ուժի մտնելը, կնքվել համապատասխան դրամաշնորհի պայմանագիր (ինչի մասին էլ վկայում է հոկտեմբերի 2-ին կնքված պայմանագիրը): Այս պարագայում եթե հոկտեմբերի 2-ից հետո կազմակերպվել ընթացակարգ, որի համար պահանջվելու էր մոտ 10-15 օր և հոկտեմբերի 20-ից մինչև դեկտեմբերի 20-ն ընկած կարճ ժամանակահատվածում անհնարին կլինեին նմանատիպ ծավալի աշխատանք իրականացնել: Ուստի ՊՈԱԿ-ի կողմից <<Գնումների մասին>> ՀՀ օրենքի 15 հոդվածի 6-րդ կետով նախատեսված հիմքով, մրցույթային կարգով ձեռք է բերվել վառելիք և այլ անհրաժեշտ տրանսպորտային նյութեր, ինչն էլ հետագայում տրամադրվել է մաքրումն իրականացնող կազմակերպությանը: Այսպիսով, ՍՊԸ-ի հետ պայմանագիրը կնքվել է գնումը մեկ անձից ձեռք բերելու միջոցով, որպեսզի ընկերությունը վճարեր իր աշխատակիցներին՝ կատարված աշխատանքի և վարձակալած տեխնիկայի դիմաց:

Հարկ եմ համարում տեղեկացնել, որ 2017 թվականին իրականացրած մաքրման աշխատանքները կատարվել են աննախադեպ բարձր որակով, ավելին, նախատեսված 64,0 հա-ից ավել է մաքրվել շուրջ 6,0 հա, երբևէ նմանատիպ մաքրում չի իրականացվել: Տվյալ տարում բացի ծառերի կտրելն ու արմատախիլ անելը, նաև տարածքի ամբողջ հողաշերտն է հեռացվել ամբողջ օրգանական նյութերի հետ մասին: Կատարվածի բարձր որակի մասին է վկայում և աշխատանքներն ընդունող հանձնաժողովի, և տեխնիկական հսկողություն իրականացնող կազմակերպության, և ՊՈԱԿ-ի անձնակազմի կարծիքները: Եվ ինչու չէ, նաև ՀՀ վերահսկիչ պալատի կողմից ստուգումներ իրականացնող խումբը, համեմատականներ անցկացնելով նախորդ տարիների մաքրումների և 2017 թվականի մաքրումների որակի մեջ, չէր կարող չնկատել 2017 թվականի մաքրումների որակի տարբերությունը:

Ելնելով վերոգրյալից, հարկ եմ համարում նշել, որ թե ՊՈԱԿ-ի, թե ՍՊԸ-ի գործունեության հետևանքով պետությանը, կամ ՊՈԱԿ-ին որևէ վնաս չի հասցվել թե ֆինանսական, և թե աշխատանքի հետ կապված :

Ստուգող խմբի կողմից արձանագրած վերականգնելու ենթակա գումարների վերաբերյալ տեղեկացնում եմ, որ դա անհեթեթություն է, դա վկայում է հանգամանքների ոչ բազմակի քննության մասին: Գումարը պետության կողմից ՊՈԱԿ-ին է տրվել դրամաշնորհի տեսքով: Պետության կողմից որոշվել է իրականացման վայրը և ծավալները: Պետությունը տրամադրել է կոնկրետ գումար՝ կոնկրետ ծավալի աշխատանքների համար: ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացված աշխատանքների արդյունքում պետության կողմից սահմանված ամբողջ ծավալը մաքրվել է:

Շահութահարկի մասով հայտնում եմ, որ յուրաքանչյուր տարվա համար շահութահարկը հաշվարկվում և վճարվում է հաջորդ տարվա մինչև ապրիլի 15-ը, հետևաբար ՊՈԱԿ-ը դեռևս շահութահարկի հաշվետվություն չի ներկայացրել: Այս պարագայում ստուգող խմբի կողմից շահութահարկը վերականգնելու վերաբերյալ արձանագրածը անհիմն է:

Ինչ վերաբերում է Ավելացված արժեքի հարկին, հարկ եմ համարում կրկին շեշտել, որ պետության կողմից գումարը տրամադրվել է որպես դրամաշնորհ, իսկ ստուգող խմբի կողմից հղում չի արվել այն իրավական ակտին, համաձայն որի դրամաշնորհի ձևով ստացված գումարից ավելացված արժեքի հարկ պետք է վճարվեր:

Արձանագրության մեջ նշված ՀՀ բնապահպանության նախարարության կողմից հաշվարկված և ՊՈԱԿ-ին ավել փոխանցված գումարների վերաբերյալ հայտնում եմ, որ գումարը չի հաշվարկվել ՀՀ բնապահպանության նախարարության կողմից, գումարը հաշվարկված և հաստատված է ՀՀ կառավարության կողմից, ֆինանսավորումն իրականացվել է ՀՀ պետական բյուջեից, իսկ հաշվարկված գումարի դիմաց սահմանված աշխատանքն ամբողջությամբ իրականացվել է:

ՀՀ բնապահպանության նախարարության և <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի միջև 02.10.2017թ.-ին կնքված ՀՀ-ԴՇ-17/11 պայմանագրով նախատեսված էր 5.0 հա ջրածածկ տարածքի մաքրման աշխատանքներ՝ Watermaster classic III ֆրեզերային հողագործ-էքսկավատորով: Թեև ՊՈԱԿ-ը տվյալ տեխնիկան շահագործելու համար պետք է ունենար <<Բնապահպանական ծրագրերի իրականացման գրասենյակ>> պետական հիմնարկի համաձայնությունը, սակայն ելնելով աշխատանքների անհապաղ իրականացման անհրաժեշտությունից, ՊՈԱԿ-ի տնօրենի ցուցումով տեխնիկան շահագործվել է: Ինչ վերաբերում է մեխանիզատորի մինչև դեկտեմբերի 20-ը աշխատելուն, հայտնում եմ, որ թեև տեխնիկայի աշխատանքը տարածքում ավարտվել է նոյեմբերի 30-ին, սակայն տեխնիկան ՊՈԱԿ-ի տարածք տեղափոխելուց հետո անհրաժեշտություն կար պատշաճ խնամք իրականացնել և կոնսերվացնել՝ հետագայում տեխնիկայի անխափան շահագործում իրականացնելու համար:

Ֆիզիկական անձանց կողմից իրականացված մաքրման վերաբերյալ

Ֆիզիկական անձանց կողմից Սևանա լճի ջրածածկվող տարածքների մաքրումն իրականացվել է համաձայն ՀՀ ԱԺ մշտապես գործող տարածքային զարգացման և բնապահպանական նախարարական կոմիտեի 2010թ. նոյեմբերի 25-ի նիստում հավանության արժանացած պայմանագրերի տիպային ձևերին համապատասխան: Իսկ ՀՀ կառավարության 2014թ. N359-Ն որոշմամբ սահմանվել է, որ անտառտնկարկների մաքրման արդյունքում գոյացած անտառանյութը ֆիզիկական անձանց տրամադրվում է անվճար:

Ֆիզիկական անձանց միջոցով իրականացվող անտառմաքրումների հիմնական նպատակը ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների խնայումն է, որպեսզի բյուջեից հնարավորինս քիչ գումարներ ծախսվեն Սևանա լճի ջրածածկվող տարածքները մաքրելու համար: Ընդհանուր առմամբ 2010-2017 թվականնի ընթացքում ֆիզիկական անձանց կողմից մաքրվել է Սևանա լճի ջրածածկվող 324 հա տարածք, հետևաբար բյուջեից տնտեսվել է շուրջ 421,2 միլիոն դրամ գումար, քանի որ պետության կողմից իրականացվող մաքրումների յուրաքանչյուր 1 հա-ի համար հավարկվում և պետ բյուջեից վճարվում է մոտ 1,3 միլիոն դրամ գումար: Միայն 2016 և 2017

թվականներին ֆիզիկական անձանց միջոցներով մաքրվել է 27,10 հա տարածք, ինչի համար պետությունը կծախսեր շուրջ 35,2 միլիոն դրամ:

Ստուգող խմբի կողմից տնտեսական օգուտներ ունենալու մասով արձանագրած հաշվարկները իրականությանը չեն համապատասխանում և որևէ միտք չեն արտահայտում: Հետևաբար պարզաբանման կարիք կա, թե <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ը անտառտնկարկների մաքրման աշխատանքներից ինչպես էր գումար տնտեսելու: Ավելին, եթե տարածքները մաքրման տրամադրվեին մրցութային կարգով, յուրաքանչյուր մաքրվող հեկտարի համար մաքրումն իրականացնողին պետք է վճարվեր մոտ 1.3 միլիոն դրամ գումար:

Արձանագրության մեջ նշված է, որ ՊՈԱԿ-ի և ֆիզիկական անձանց միջև կնքված անտառմաքրման թվով 3 պայմանագրերի փաթեթներում բացակայում են քաղաքացիների դիմումները, ինչի վերաբերյալ հայտնում եմ. թեև փաթեթներում տվյալ պահին դրանք առկա չեն եղել, սակայն ՊՈԱԿ մուտք եղած բոլոր դիմումներն ու գրությունները պահպանվում են ՊՈԱԿ-ի Քարտուղարությունում, իսկ դրանք գրանցվում են համապատասխան գործավարական մատյաններում (անհրաժեշտության դեպքում դրանք կտրամադրվեն):

Ինչ վերաբերում է մաքրումների համար իրականացված անհամաչափ հողհատկացումներին, ապա դա իրականությանը չի համապատասխանում: Ֆիզիկական անձանց մաքրման ենթակա հողատարածքները տրամադրվել են հերթով և համաչափ՝ ըստ մասնաճյուղերի և համայնքների:

Անտառանյութի իրացման վերաբերյալ

Անտառհատումներից առաջացած փայտանյութը մուտքագրվում է ՊՈԱԿ-ի պահեստ, և որպեսզի այն չորակազրկվի, համապատասխան դիմումների հիման վրա իրացվում է: Իսկ իրացման մասով ՀՀ օրենսդրությամբ որևէ սահմանափակում չկա, թե ում վաճառվի: Եվ այստեղ բոլորովին անհիմն է փայտանյութը ձեռք բերողների անունները մատնանշելը:

ՊՈԱԿ-ի կողմից <<Արտյոմ Մուրադյան>> և <<Արտաշես Ավետիսյան>> ԱԶ-ներին վաճառված և <<Գերմանական միջազգային համագործակցության ընկերության ԿԻԿ>> ծրագրին վաճառված փայտանյութի գները բնականաբար նույնը չէին կարող լինել, քանի որ վերջինիս վաճառվել են ընտրված, հարթ, ուղիղ, միաչափ, կիսամշակված բարձր սորտի շինափայտ: Այս մասով ՊՈԱԿ-ի գործունեությունը որևէ վնաս չի հասցրել թե պետությանը, թե ՊՈԱԿ-ին:

ՊՈԱԿ-ի կողմից անտառանյութն իրացվում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի 13.05.2004թ. N97 հրամանով, իսկ Սևանա լճի ջրածած անտառտնկարկների մաքրման աշխատանքների արդյունքում կուտակված անտառանյութի բացթողնման համար՝ ՀՀ բնապահպանության նախարարին կից կոլեգիայի 14.10.2009թ. N44/1 որոշմամբ սահմանված գներով: Արձանագրության մեջ նշված փայտանյութի շուկայական գների վերաբերյալ հայտնում եմ, որ Սևանի ավազանում նման գին գոյություն չունի: Արձանագրված գները ուռճացված են:

Ինչ վերաբերում է անտառմաքրման փաստաթղթերի փաթեթներում որոշ փաստաթղթերի (3 անտառհատման տոմս, 4 հաշվեգնահատման ցուցակներ, 7 հատատեղի հատկացումներ, 1 մուտքագրման ակտ, նախարարին ուղղված գրություններ) բացակայությանը, հայտնում եմ, որ փաթեթներում տվյալ փաստաթղթերի բացակայությունը դեռևս չի նշանակում, որ դրանք չկան, քանի որ տվյալ փաստաթղթերի հիման վրա է իրականացվում անտառմաքրման աշխատանքները: Փաստաթղթերը կարող էին գտնվել քարտուղարությունում կամ պատասխանատու ստորաբաժանման փաստաթղթերի հետ (անհրաժեշտության դեպքում դրանք կտրամադրվեն):

Ներկայացնելով <<Սևան>> ազգային պարկ>> ՊՈԱԿ-ի առարկությունները, հայտնում եմ նաև, որ ստուգող խմբի կողմից ներկայացված արձանագրության մեջ նշված փաստերից պարզ չէ, թե ինչ իրավական խախտումներ են իրականացվել ՊՈԱԿ-ի կողմից, կամ ինչ նյութական վնաս են կրել պետությունը և ՊՈԱԿ-ը, քանի որ որևէ փաստի վերաբերյալ չկա իրավական հիմնավորում և հղում որևէ իրավական ակտի: Ավելին, փաստերը ներկայացված են ենթադրությունների և եզրակացությունների հիման վրա: Ուստի, հաշվի առնելով ՊՈԱԿ-ի հիմնավոր առարկությունները, առաջարկում եմ արձանագրությունը վերախմբագրել: